

Vänsterpartiets förslag till Verksamhetsplan med budget 2021

Med planeringsförutsättningar för 2022 – 2023
i Region Örebro län

Vänsterpartiet Region Örebro län

Folkhälsa
Jämställdhet
Tandvård
Primärvård
Sjukvård
Medarbetare
Kultur
Kärlek
Folktandvården
Jämlikhet

Förebyggande
Utveckling
Hälsofrämjande
Trygghet
Miljö
Utmaningar
Ungdom
Hållbart
Teater
Systemskifte
Specialiseringar
Barnkonventionen
Kommunikation
Välfärd
Framtid
Omsorg
Psykiatri
Behov
Musik
Kollektivtrafik
Utbildning
Förstärkningar
Demokrati
Generationer

Beslutsförslag till budget

Vänsterpartiet föreslår Regionfullmäktige att besluta:

- att anta Vänsterpartiets förslag till verksamhetsplan med budget 2021 och planeringsförutsättningar 2022-2023
- att fastställa skattesatsen för år 2021 till 11,80 kronor
- att sänka partistödet samt arvoden till förtroendevalda
- att justera ner hela bidraget till Örebro flygplats AB
- att ytterligare minska på administration samt på antalet chefer och konsulter
- att återinföra avgiftsfria hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning
- att satsa på jämställda löner för den kvinnodominerade vårdpersonalen samt en särskild satsning på de med den lägsta lönen
- att inleda arbetet med att förkorta arbetstiden med bibehållen lön på regionens akutmottagningar
- att justera upp friskvårdsbidraget från 2000 kr till 2500 kr.
- att införa gratis TBE-vaccinering till barn upp till 19 år
- att skapa psykiatriska mobila akutteamen inom BUP, Barn- och ungdomspsykiatri
- att kraftigt förkorta väntetiderna till BUP, Barn- och ungdomspsykiatri
- att ta fram strategier för att stötta barn och unga som lever i missbrukande familjer
- att primärvården tar ett samlat ansvar för att hålla ihop vården för individer med stort vårdbehov och de som lider av psykisk sjukdom/ohälsa
- att öka samarbetet mellan specialistpsykiatri, öppenspsykiatri, primärvården och kommunerna för att stötta patienterna till rätt vård och behandling
- att se över behovet av primärvård där tillgängligheten är för låg
- att stärka den geriatriska kompetensen i vården

- att regionens två förlossningsavdelningar ska vara öppet dygnet runt, året runt
- att regionens tre akutmottagningar ska vara öppet dygnet runt, året runt
- att vidta konkreta åtgärder för att rätta till bristerna inom sjukvårdsorganisationen
- att hälso- och sjukvården ska stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet med inriktning på de som har störst behov
- att hälsoklyftorna ska minskas genom att regionen genomför åtgärderna som tagits fram i handlingsplanen för folkhälsa och Kommissionens arbete för en jämlik och jämställd hälsa i Örebro län
- att öka arbetet med HBTQ-certifiering och diplomering av fler verksamheter inom regionen
- att inrätta ett idrottspris och ett idrottsstipendium
- att införa avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer under lågtrafik
- att utveckla och utöka anropsstyrd närtrafik i alla kommuner
- att införa resegaranti inom färdtjänst och sjukresor
- att sträva efter låga taxor inom kollektivtrafiken
- att tillgänglighetshinder inom kollektivtrafiken undanröjs
- att regionen utarbetar en regional koldioxidbudget
- att ta fram en solcellsstrategi för att belysa möjliga fastigheter lämpliga för solcellsinvesteringar
- att öka arbetet med gender budgeting
- att ta fram tydliga strategier för hur mäns våld ska upptäckas och bemötas
- att alla verksamheter inom region Örebro län ska vara tillgängliga för alla invånare
- att länets kulturella institutioner och länets folkhögskolor prioriteras
- att regionen säkerställer delaktigheten för de anställda i de egna verksamheterna
- att skapa en demokratisk arbetsplats genom att bryta tystnadskulturen

Innehåll

1.	Förord.....	6
2.	Vänsterpartiets grundläggande värderingar	8
3.	En offentlig och solidarisk vård	8
4.	Vården och välfärden behöver mer resurser	9
5.	Styrning och ledning - ut med New Public Management	9
6.	Covid-19 och framtida pandemier	10
7.	Verksamhetsplan med budget 2021	11
	7.1 Tio utmaningar	11
	7.2 Mänskliga rättigheter	12
	7.3 Invånarperspektiv	13
	7.4 Könsperspektiv	13
	7.5 Ett hållbart samhälle för alla	14
	7.6 En jämlik och jämställd hälsa	14
	7.7 Hälsa- och sjukvård	17
	7.8 Barn och ungdomars hälsa	22
	7.9 Äldre med omfattande behov av vård och omsorg	23
	7.10 God hälso- och sjukvård för funktionsnedsatta.....	24
	7.11 Tandvård - en klassfråga	25
	7.12 Medicinsk utveckling och digitalisering	25
	7.13 Regional utveckling	26
	7.14 Samhällsbyggnad	29
8.	Attraktiv arbetsköpare.....	32
9.	Ekonomi	34
10.	Särskilda satsningar	38
11.	Bilagor	41
12.	Investeringsbudget	47

1. Förord

Vi lever i en tid där vi, trots att vi är ett rikt län, ser klyftorna i samhället öka. De rika drar ifrån och deras tillgång till vård ökar i form utav privata sjukförsäkringar och gräddfiler, samtidigt som vanligt folk får vänta allt längre för att få tillgång till nödvändig vård.

Väntetiderna till besök och behandling är alldeles ojämnt fördelade i region Örebro län. Det största problemet är bristen på den goda arbetsmiljön och arbetsvillkor som gör att sjukvården kan behålla och rekrytera nödvändig och kompetent personal.

De problem som regionen brottas med idag grundar sig mycket i problem med ledning och styrning. I dagsläget är regionen en toppstyrd men samtidigt fragmentiserad organisation. Regionen måste därför utveckla en förändrad styrmodell där nyckeln är att flytta bestämmanderätten över verksamheterna längre ner i organisationen och där den lokala samverkan utifrån patienternas behov sätts i fokus.

I en skattefinansierad verksamhet ska behoven styra och inte plånboken. Verksamheterna ska i möjligaste mån planeras och bedrivas i regionens egen regi, finansieras gemensamt genom skatteintäkter och i mindre grad genom egenavgifter. Vänsterpartiet avvisar bestämt de höjda avgifterna och införande av nya avgifter då det slår mot de ekonomiskt utsatta grupperna. Vi vill även avskaffa de orättvisa avgifterna på hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Människor med sämst ekonomiska förutsättningar ska inte tvingas att välja mellan att lägga sina pengar på vård eller på mat för dagen, det är en självklarhet i ett solidariskt samhälle.

Klimatomställningen handlar om vår överlevnad. I den gröna omställningen skall Region Örebro län vare ett föredöme och drivande kraft. Genom aktiva åtgärder skall regionen vara fossiloberoende 2030. Vindkraft och solenergi är viktiga delar av omställningen till detta och bör uppmuntras.

En satsning på en utbyggd kollektivtrafik med låga biljettpriser är både en klimatomställnings- och jämlikhetsfråga. Vi föreslår låga biljettpriser i kollektivtrafiken. Alla ska ha råd att resa. Kollektivtrafiken skall också vara tillgänglig för människor med funktionsnedsättning. Vi avsätter pengar för att införa avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer under lågtrafik och även för att utveckla och utöka anropsstyrd kollektivtrafik i hela länet. Kollektivtrafiken skall fungera vara sig människor bor på landsbygden eller i storstaden.

Regionen har också ett stort och viktigt uppdrag att förvalta och utveckla både folkbildningen och kulturen då båda delarna behövs i byggandet av ett samhälle som håller ihop. Vänsterpartiet vill prioritera barn- och ungdomskultur och stödet till fria kulturutövare. Tillgången till kultur ska inte vara beroende av exempelvis klass, kön, funktionsnedsättning eller bostadsort.

I Vänsterpartiets budgetförslag 2021 lyfter vi de områden vi särskilt vill värna, där vi vill göra satsningar.

Vi satsar mer pengar inom primärvården och psykiatrin för att bygga sjukvården underifrån med hög tillgänglighet dygnet runt. Med mer vård i primärvården kommer trycket på sjukhusen att minska och leda till minskade överbeläggningar och köer. Det ger en omställning även till mer förebyggande arbete. Vi vill stärka första linjens förutsättningar och tillgänglighet inom BUP och

skapa psykiatriska mobila akutteamen. Detta skulle underlätta för barn och unga att ha kontinuerlig kontakt med BUP.

Nedskärningarna som gjorts i viktiga verksamheter på Karlskoga och Lindesbergs lasarett innebär försämrade möjligheter att kunna erbjuda en jämlik och bra vård i hela länet. Därför avsätter vi extra resurser för återöppning av primärjouren nattetid vid Lindesbergs lasarett. Vi avsätter även resurser till förlossningsmottagningen i Karlskoga för att den ska fortsätta drivas i egen regi och återöppnas snarast. Tre fullvärdiga akutsjukhus och två förlossningsmottagningar öppet dygnet runt och året runt i egen regi är en viktig prioritering för Vänsterpartiet.

I vårt län ska det inte vara en klassfråga att kunna skydda sitt barn mot sjukdomar. En TBE-infektion kan ge både allvarliga och bestående följder. Därför anser vi det vara extra viktigt att skydda barnen som ofta leker och vistas i miljöer med mycket vegetation. Då övrig hälso- och sjukvård för barn är avgiftsfri ska barn inte behöva betala för vaccinering mot TBE.

Region Örebro län kan inte fortsätta lönediskriminera på grund av kön. Därför gör Vänsterpartiet satsningar på jämställda löner för den kvinnodominerade vårdpersonalen och en särskild satsning på de med den lägsta lönen.

Kortare arbetstid är nästa stora välfärdsreform som kommer att ge positiva effekter på många sätt i samhället. Vänsterpartiet vill se fler verksamheter som börjar med arbetstidsförkortning för både mer tid för återhämtning men också för ett rationellt utnyttjande av lokaler och resurser. Därför föreslår vi att inleda arbetet med att förkorta arbetstiden med bibehållen lön på regionens akutmottagningar, för att kunna rekrytera och behålla personal, men också av arbetsmiljöskäl.

Region Örebro län behöver bli bättre på att värdesätta de anställda t.ex. i form att fortsätta visa uppskattning istället för ett tomt tack. Vi vill återinföra julgåvan till personal, därför avsätter vi extra pengar till detta och även till en höjning av frivårdsbidraget som är en lönsam investering för regionen som en arbetsköpare. En friskare och nöjdare personal är helt enkelt en bättre personal.

För att kunna genomföra livsnödvändiga reformer i sjukvården och nödvändiga reformer i resten av regionens verksamheter, anser vi att skatten bör höjas med 25 öre. Med våra förslag tar vi flera steg mot ett jämlikt och jämställt Örebro län - där människors möjligheter att vara aktiva och delaktiga stärks, där vi fördelar våra gemsama resurser efter behov och inte låter vinstintressen styra.

Örebro 20 oktober 2020

Vänsterpartiet i Region Örebro län

Jihad Menhem

Jihad Menhem

2. Vänsterpartiets grundläggande värderingar

Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vår politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet, jämställdhet och solidaritet. Vi är ett arbetarparti som vill ha ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck. Ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där vi bygger vår egen framtid i frihet och samverkan.

Strukturer och förhållanden i det klassamhälle och det patriarkala samhälle vi lever i återspeglar sig även inom hälso- och sjukvården. Det är viktigt att dessa strukturer och dess konsekvenser synliggörs för att kunna förstås och åtgärdas. Detta gäller även inom kultur, fritid, kollektivtrafik och näringslivsutveckling, områden som också hanteras av Region Örebro län

Ett allvarligt hot mot den generella välfärden är den växande klyftan mellan stad och landsort. För Vänsterpartiet är det viktigt att hela regionen i Örebro län har möjlighet att leva och utvecklas. Människor måste ha tillgång till arbete, service, kollektivtrafik, utbildning, kultur, sjukvård och omsorg i hela regionen - och hela livet. För det krävs en fungerande regionalpolitik som möjliggör en sammanhållen och demokratisk samhällsutveckling.

3. En offentlig, solidarisk, öppen och demokratisk vård i egen regi

Vi slår vakt om en sammanhållen offentlig hälso- och sjukvård. Detta är garanten för att alla människor ska få tillgång till en sjukvård baserad på behov. Rätten till hälsa och sjukvård är grundläggande. Det är när samhället gemensamt tar ansvar för vården som behoven sätts i centrum. Den sammanhållna offentliga sjukvården är förutsättningen för en verksamhet utan gräddfiler där all vård ges efter behov. Behoven, inte efterfrågan, ska vara styrande i alla våra prioriteringar.

Vänsterpartiet har alltid tagit bestämt avstånd från vinster i välfärden. När offentliga verksamheter läggs ut på privata aktörer riskeras den demokratiska insynen, de anställda riskerar försämrade och otryggare anställningsförhållanden. Även kvalitets- och utvecklingsarbetet riskerar att avstanna och kostnaderna tenderar att öka.

Privatisering av offentlig verksamhet är inte hållbara lösningar vare sig ur ekonomiskt eller demokratiskt perspektiv. Upphandlingar kan ibland vara nödvändiga men splittras verksamheter så blir det svårare att styra utveckling och att följa upp kvalitet och ekonomi.

Vänsterpartiet anser att all vård ska omfattas av offentlighetsprincipen och meddelarfriheten. Därför ska Region Örebro län vid upphandling av verksamheter ställa krav på kollektivavtal och att följsamhet till mänskliga rättigheter och förbud mot barnarbete ska finnas med som krav.

Vänsterpartiet Örebro län arbetar för en rättvis och jämlik vård. Vi vill stärka patientens inflytande och möjlighet att ställa krav på vårdgivarna att de finns där de behövs. En jämställd och jämlik sjukvård fördelar resurserna efter behov och utgår från ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv. Endast så kan vi fortsätta att bygga solidarisk vård utifrån behov utan privata vinster.

4. Vården och välfärden behöver mer resurser

Hälso- och sjukvården har aldrig tagit emot och botat så många patienter som nu. Den medicinska utvecklingen går starkt framåt med nya läkemedel och nya behandlingsmetoder. Sjukvården fortsätter att bli allt mer specialiserad och varje nytt framsteg innebär i allmänhet stora kostnader. Trots de stora effektiviseringar som görs tack vare nya sätt att behandla är det troligt att kostnaden för hälso- och sjukvården kommer att öka. Samtidigt blir andelen äldre i befolkningen allt större vilket leder till att fler hinner få fler sjukdomar och därmed behöva mer vård. I vårt län ökar också befolkningen i sin helhet vilket kräver mer hälso- och sjukvård. Till det ska läggas de stora vårdköer som finns inom regionen idag. Sammantaget visar detta på att sjukvårdens kostnader kommer att öka och att dessa måste kompenseras genom ökade intäkter.

Stora om- och nybyggnationer som påbörjats kommer att genomföras. De är nödvändiga för god patientsäkerhet, bra arbetsmiljö och lägre energiförbrukning. Det innebär dock stora ökande hyreskostnader som måste kompenseras för att inte minska på vården. Däremot är vi tveksamma till nya byggnadsinvesteringar i nuläget.

Vänsterpartiet i region Örebro län har varit tydligt när det gäller behoven av nya resurser, vi ser helst en utökad finansiering genom höjda statsbidrag. Kommer inte sådana höjningar så återstår bara en höjning av regionskatten. Vi vet att befolkningen är villig att betala mer i skatt för en bra sjukvård för alla, i rätt tid och med bra kvalitet och vi tvekar inte att föreslå höjningar för att klara vården.

När patientavgiften infördes i Sverige var beloppet att betraktas som symboliskt, 7 kronor. Det är angeläget att avgifterna hålls på rimliga nivåer så att de inte så sakteliga börjar ersätta beskattningsmodellen som finansiell grund för den offentliga sektorn. Vi avvisar höjda avgifter och införande av nya avgifter då det slår mot de ekonomiskt utsatta grupperna. Vi anser att välfärden ska betalas via skatten, inte via den enskildes plånbok.

5. Styrning och ledning – ut med NPM

Vänsterpartiets förslag till budget utgår från befolkningens behov av regionens olika verksamheter. Hälso- och sjukvården är den dominerande verksamheten och den har idag stora brister i ledningsstruktur, organisation och personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor. Det är därför nödvändigt att åtgärda dessa brister så att regionens resurser används på bästa möjliga sätt. När regionen lyckas med detta utvecklingsarbete skapas den nödvändiga grunden för att kunna använda våra resurser till de ökande behoven av vård.

De problem som regionen brottas med idag grundar sig mycket i problem med ledning och styrning. I dagsläget är regionen en toppstyrd men samtidigt fragmentiserad organisation. Länsklinikerna försvårar samverkan och teamarbete. Cheferna nära verksamheten saknar tillräckliga mandat att styra och samverka utifrån patientens behov försvåras. Detta måste förändras. Regionen måste därför utveckla en förändrad styrmodell där nyckeln är att flytta bestämmanderätten över verksamheterna lägre ner i organisationen och där den lokala samverkan utifrån patienternas behov sätts i fokus. Medarbetarna ska ha en reell möjlighet att påverka hur verksamheterna drivs och därmed sin egen arbetssituation. Vi vill se att Länsklinikorganisationen avskaffas och i stället blir lokala ledningar ansvariga för sjukhusen och vårdcentralerna. I stället för en marknadsinfluerad styrning med mål och uppföljningar på

detaljnivå (New Public Management, NPM) vill vi utveckla en styrning och ledningskultur som bygger på tillit till personalens kompetens och motivation.

Idag får vi en samstämmig bild från de operativa verksamheterna att de inte får det stöd som de förväntar sig och behöver från regionens stödverksamheter. De upplever att de får leva sitt eget liv och att de snarare skapar arbete/problem än underlättar för verksamheterna. Centrala administrationen ska också effektivt kunna ta fram kvalitativa underlag utifrån politikernas behov.

Den pågående översynen av stödfunktionerna måste därför inkludera även den administrativa överbyggnaden för att skapa en effektivare och plattare organisation där det administrativa stödet flyttas närmare och styrs av kärnverksamheterna. I denna översyn bör vårdpersonalen vara starkt representerad.

6. Covid-19 och framtida pandemier

Utbrottet av Coronapandemin har förändrat våra liv, och inneburit en drastisk och omvälvande förändring av tillvaron för de allra flesta människor. I länder runt om hela världen, i Sverige, i region Örebro län, brottades och brottas alla med olika utmaningar. Sjukvården och andra samhällsviktiga instanser har gjort sitt yttersta för att rädda liv och har sett till att samhället fungerar. För många patienter, riskgrupper och äldre var och är detta en orolig tid.

Hälso- och sjukvården var redan överbelastad före Coronakrisen. Till följd av spridningen av coronaviruset fick sjukvården ställa om och fokusera helt på de patienter som drabbas hårdast av covid-19. Svåra prioriteringar gjordes; operationer och behandlingar som inte var livsavgörande ställdes in. Anställda inom sjukvården gjorde och gör oerhörda insatser för att rädda liv och hyllas med rätta för det. Vänsterpartiet instämmer i hyllningarna men menar att vårdanställda ska få bättre arbetsvillkor, löner och arbetsmiljö i stället för ett tomt tack.

Det är viktigt att sjukvården är starkare finansierad och har fler anställda och en verklig lagerhållning av sjukvårdsmateriel om vi ska kunna klara effekterna av Coronapandemin men även de framtida pandemierna. Det krävs också riktade insatser för att förstärka personalens villkor inom hälso- och sjukvården. Vänsterpartiet menar att region Örebro län behöver göra satsningar på förbättrad arbetsmiljö, kompetensutveckling och förbättrade arbetsvillkor.

7. Verksamhetsplan med Budget

7.1 Tio utmaningar att söka lösningar på

- Vi ska ha ett samhälle för alla – inte bara för de rikaste.
- Vi ska ha en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård.
- Vi ska ställa om hälso- och sjukvården genom att bygga ut den nära vården och fokusera mer på att förebygga ohälsa.
- Vi ska ge vården, framförallt primärvården och psykiatrin, tillräckliga resurser för att kunna uppnå både hög kvalitet och god tillgänglighet.
- Vi ska ha tre fullvärdiga akutsjukhus med två förlossningsavdelningar i egen regi öppna dygnet runt, året runt.
- Vi ska skapa en hållbar arbetsmiljö med mer inflytande och delaktighet.
- Vi ska föra en grön politik för att lösa de stora klimatutmaningarna.
- Vi ska ha en aktiv och levande landsbygd.
- Vi ska ha ett rikt kulturliv tillgängligt för alla.
- Vi ska ha en tillgänglig och bra kollektivtrafik för alla, bl.a. genom att utveckla och utöka anropsstyrd kollektivtrafik i hela länet.

Grunden för vår politik är att minska klyftorna. Genom Region Örebro läns olika verksamheter har vi möjlighet att påverka och det gör vi med målet att minska de ojämlika ekonomiska förhållandena och skillnaderna i utbildning, som bland annat leder till ojämlik hälsa.

Vi har i vårt budgetförslag prioriterat en fortsättning av de låga patientavgifterna för behandling och undersökning, vi vill även avskaffa de orättvisa avgifterna på hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Människor med sämst ekonomiska förutsättningar ska inte tvingas att välja mellan att lägga sina pengar på vård eller på mat för dagen.

Oberoende av kön ska alla av hälso- och sjukvården behandlas jämställt, alla har rätt till god vård.

Vi satsar mer pengar inom primärvården och psykiatrin för att bygga sjukvården underifrån med hög tillgänglighet dygnet runt. Med mer vård i primärvården kommer trycket på sjukhusen att minska och leda till minskade överbeläggningar och köer. Det ger även en omställning till mer förebyggande arbete. Vi vill även stärka första linjens förutsättningar och tillgänglighet inom BUP, barn och ungdomspsykiatrin, bl.a. genom att skapa psykiatriska mobila akutteamen.

USÖ, Karlskoga och Lindesbergs lasarett, alla tre delarna, är viktiga i länets vårdverksamhet. Vi har varit med och gjort stora satsningar på att bygga ut och modernisera sjukhusen under alla åren. Med tre fullvärdiga akutsjukhus och två förlossningsmottagningar öppet dygnet runt och året runt i egen regi, skapar vi trygghet och kontinuitet i vården. Vi avvisar bestämt försämringar på Karlskoga och Lindesbergs lasarett.

En god arbetsmiljö handlar om rimliga arbetscheman med möjlighet till återhämtning som också gör det möjligt att orka arbeta heltid. Det måste i ökad omfattning åtgärdas, hur arbetstider och schemaförläggning påverkar arbetsmiljön, personalens hälsa och personalomsättningen. Att inte ha inflytande över sin arbetstid är en starkt bidragande faktor för ohälsa.

Klimatförändringen innebär en allvarlig och akut utmaning. Den innebär samtidigt en historiskt unik möjlighet att bygga ett bättre och mer hållbart samhälle, där social välfärd och global rättvisa kan uppnås inom ramen för ekologiskt hållbara gränser.

Vi behöver utforma en långsiktigt hållbar energiförsörjning baserad på förnyelsebar energi och snarast göra oss oberoende av framför allt fossila bränslen. Region Örebro län måste bli självförsörjande när det gäller förnybar el. Vindkraft och solenergi är viktiga delar av omställningen till fossiloberoende och bör uppmuntras. Offentliga aktörer måste ta ledningen i energiomställningen.

För att en positiv utveckling av landsbygden ska vara möjlig krävs en aktiv, långsiktig regionalpolitik som ger kommunerna likvärdiga möjligheter och garanterar service och infrastruktur över hela länet. Dags för en offensiv och sammanhållen landsbygdspolitik som gör att klyftorna mellan olika delar av länet minskar. Tillgången till kulturella mötesplatser behövs för att vi ska finna det intressant och stimulerande att bo, leva och verka i Örebro län.

Vi är i behov av billiga, snabba och täta kommunikationer mellan orter och mellan bostadsområden för att kunna ta oss till arbetsplatser, skolor och fritidsintressen. Målsättningen är att utveckla kollektivtrafiken i regionen, så det gynnar en utveckling i alla länets kommuner.

7.2 Mänskliga rättigheter

PRIORITERADE MÅL

- *Diskriminering ska motverkas genom att ett rättighetsbaserat förhållningssätt genomsyrar all verksamhet i regionen.*
- *Alla Region Örebro läns verksamheter ska vara tillgängliga för alla invånare.*

Alla människors lika värde är grundläggande i ett samhälle där klass- och könsklyftor inte tolereras, där personer med funktionsnedsättning inte diskrimineras, där personer oavsett sexuell läggning accepteras och bemöts på lika villkor. Mänskliga rättigheter ska genomsyra alla verksamheter i Region Örebro län.

Att anställda och förtroendevalda har tagit till sig kunskap och reflekterat över rättigheternas koppling till den egna verksamheten, är en grund för ett aktivt arbete för en jämlik- och jämställd region. Det innebär att förstå hur klass, kön, könstillhörighet, etnicitet, funktionsnedsättning, religiös tillhörighet eller sexuell läggning påverkar hur en individ har tillgång till vård och bemöts av vårdens anställda. Människor bemöts olika av hälso- och sjukvården utifrån könsstereotyper om hur hen förväntas vara.

Tillgängligheten till våra verksamheter och till vår kollektivtrafik måste bli bättre. Att diskrimineras på grund av att till exempel lokaler eller fordon inte är anpassade är inte acceptabelt.

Att förstå mekanismerna bakom och att våga fråga om våld i nära relationer och våldtäkter är exempel på viktiga utvecklingsområden inom hälso- och sjukvården.

Regionen ska fortsätta arbeta intensivt med implementering av FN:s Barnkonvention i regionens verksamheter.

7.3 Invånarperspektiv i Region Örebro län

Vården har idag stora brister i ledningsstruktur, organisation och personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor. Dessa brister måste åtgärdas för att kunna möta de ökande behoven av vård. Primärvården måste stärkas och prioriteras extra under kommande år. Med en förstärkt primärvård får vårdorganisationen bättre möjlighet att ge befolkningen rätt vård på rätt nivå, och i rätt tid. Det gör också att trycket på våra akut- och specialistmottagningar kan minska. För att lyckas med detta krävs att regionen bättre lyckas attrahera och behålla fast personal.

Nedskärningarna som gjorts i viktiga verksamheter på Karlskoga och Lindesbergs sjukhus innebär försämrade möjligheter att kunna erbjuda en jämlik och bra vård i hela länet. Stängningen av halva dygnet primärjouren på Akutmottagningen vid Lindesbergs lasarett skapar ett högre tryck på länets övriga två sjukhus. Nedskärningarna leder inte till en ekonomi i balans.

Erfarenheterna är att de är kontraproduktiva och försämrar regionens ekonomi genom försämrad kompetensförsörjning, högre sjuktal, färre vårdplatser, ökat beroende av köp av vård, ökade transportkostnader m.m.

Jämställd och jämlik vård handlar om att alla oavsett bostadsort, kön, ålder, funktionsnedsättning, utbildning, ekonomi, etnisk eller religiös tillhörighet, sexuell läggning och könsidentitet ska få den vård de behöver, bemötas professionellt och behandlas med respekt. Alla människor ska ha likvärdiga förutsättningar att få sina sjukvårdsbehov tillfredsställda.

7.4 Könsperspektiv i Region Örebro län

PRIORITERADE MÅL

- *Hälso- och sjukvårdens arbete emot mäns våld mot kvinnor måste stärkas.*
- *Ha tydliga strategier för hur mäns våld ska upptäckas och bemötas.*
- *Öka arbetet med gender budgeting.*
- *Könsuppdelad statistik i vården och i övriga verksamheter där det går.*
- *Uppmärksamma hälsoskillnader mellan socioekonomiska grupper och hälsoskillnader beroende på kön och rikta resurser för att utjämna dessa.*

Alla, oavsett könstillhörighet i Region Örebro län ska ha lika tillgång till vård utifrån könsspecifika behov och vården ska hålla lika god kvalitet oavsett könsidentitet. Det innebär att hälso- och sjukvården behöver arbeta med ett medvetet könsperspektiv. Att betrakta människor som individer är en viktig del i patientsäkerhetsarbetet.

Våld mot kvinnor är ett stort och allvarligt folkhälsoproblem. Här behövs ökad kunskap och tydliga strategier för hur mäns våld ska upptäckas och bemötas. *Hälso- och sjukvårdens arbete emot mäns våld mot kvinnor måste stärkas och sjukvården behöver även bli bättre på att identifiera och erbjuda hjälp till unga som lever under hedersrelaterat våld och förtryck.* Våldet medför stora ekonomiska kostnader, inte bara för den drabbade, utan även för samhället. Det nationella centret för kvinnofrid och regionens kvinnojourer bör förstärkas.

Vänsterpartiet anser att vården och vårdutbildningarna ska ha ett tydligt genusperspektiv. Könsuppdelad statistik, jämställdhetsanalys och gender budgeting är några viktiga verktyg för att kunna upptäcka och åtgärda könsrelaterade orättvisor i vården.

7.5 Ett hållbart samhälle för alla

PRIORITERADE MÅL

- *Folkhälsa och klimathänsyn ska alltid gå före tillväxt*

Region Örebro län ska präglas av att ge alla en god uppväxt, möjlighet till arbete och en trygg ålderdom. Det kräver ett samhälle där solidaritet, delaktighet och inflytande är ledord. Region Örebro län är en viktig aktör i detta välfärdssamhälle. Vänsterpartiet vill att solidaritet och behov avgör fördelningen av våra gemensamma resurser, inte marknadskrafter och efterfrågan. Den socialt hållbara utvecklingen är det överordnade målet. Den ekologiska utvecklingen är ramverket och den ekonomiska utvecklingen är en begränsning eller möjlighet.

Vi delar ”Örebroregionens vision – Tillsammans skapar vi ett bättre liv” där tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och ekologiska är sinsemellan beroende och förstärker varandra. Den socialt hållbara utvecklingen är det överordnade målet, med den ekologiska som ramverket och den ekonomiska som en begränsning eller möjlighet. Hållbar tillväxt och utveckling är det samlade begreppet som används inom region Örebro län för politikområdena regional utveckling, folkhälsa, rättighetsfrågor, miljö/klimat, kultur och kollektivtrafik.

Klimatfrågan blir alltmer en fråga som överskuggar alla andra. Det är en överlevnadsfråga att ställa om vår livsstil och som förtroendevalda i Region Örebro län har vi att ta ansvar för att regionens verksamheter bedrivs på bästa möjliga sätt i klimathänsyn. Först då kan vi ta vårt ansvar som samhällsaktör och tillsammans med andra göra ett omställningsarbete.

7.6 En jämlik och jämställd hälsa

PRIORITERADE MÅL

- *Hälsoklyftorna i regionens befolkning ska minska genom att Region Örebro län tillsammans med andra aktörer genomför åtgärderna i handlingsplanen för folkhälsa, Kommissionens arbete för en jämlik och jämställd hälsa i Örebro län, hållbarhetsprogram samt regionalutvecklingsstrategi, RUS.*
- *Öka forskningen kring ohälsa och sjukdomar med ett könsperspektiv.*
- *Uppmärksamma hälsoläget för människor med funktionsnedsättningar.*
- *Förbättra hälso- och sjukvårdsinsatser för personer med utländsk bakgrund.*
- *Fortsätt arbetet med hbtq-certifiering och diplomerings av fler verksamheter i regionen.*
- *Alla verksamheter ska i enlighet med samverkansdokument ”Kunskapslyft barn och unga” bidra till att höja måluppfyllelsen samt skapa förutsättningar för att alla ungdomar ska gå ut grundskolan och gymnasieskolan med godkända betyg.*

De ekonomiska och sociala livsvillkoren är av mycket stor betydelse för människors hälsa. Det finns naturligtvis en mängd andra bestämningsfaktorer för hälsan. Till de viktigare hör, förutom vårt genetiska arv, våra levnadsvanor (kost, motion, alkohol, tobak mm) och den miljöpåverkan vi utsätts för.

Det finns klara samband mellan livsvillkor och levnadsvanor – de som tjänar minst har ofta en högre andel levnadsvanor som påverkar hälsan negativt. Långvarig arbetslöshet innebär ökad risk för ohälsa i form av främst psykiska besvär, ökad sjuklighet och missbruk.

Flera undersökningar visar också att hbtq-personer generellt har en sämre hälsa än heterosexuella personer och får inte heller rätt bemötande av vården och myndigheter.

Hälsan är också en fråga om kön. Under senare år har betydelsen av mäns och kvinnors olika livsvillkor uppmärksamats alltmer som en förklaring till kvinnors sjukdomsmönster och översjuklighet. Sannolikt är de olika villkoren i samhället för män och kvinnor i arbetsliv, och familjeliv de viktigaste faktorerna. Arbetet med att på alla plan ta bort könssegregering i samhället måste intensifieras.

Även arbetet med att få stopp på mäns våld mot kvinnor måste stärkas. Organisationer som arbetar mot kvinnovåld och för kvinnofrid ska få ekonomiskt stöd från samhället. De kvinnor som misshandlas ska få en bra vård och övrig hjälp som behövs. Män som misshandlar ska ges möjligheter till behandling för att ändra sitt beteende. Även våldet inom samkönade relationer och mot hbtq-personer behöver uppmärksammas så att hjälp och stöd kan ges på rätt sätt.

Många människor med funktionsnedsättningar i vårt län upplever sin hälsa som dålig. Allmänt sett har fler funktionsnedsatta högre andel av de riskfaktorer som ökar risken för ohälsa: arbetslöshet, dålig ekonomi, låg utbildningsnivå, begränsade möjligheter till motion samt även lågt socialt deltagande och ensamhet mm. Regionen och sjukvården måste uppmärksamma att människor med funktionsnedsättningar är en riskgrupp för sämre hälsoläge. Inom vården måste förutsättningar till detta ges och särskilt riktade insatser för personer med funktionsnedsättningar sättas in.

Det finns all anledning att särskilt uppmärksamma de hälsoproblem som personer från andra länder ofta uppvisar. Det behövs särskild kunskap för att förstå och behandla personer med exempelvis posttraumatiska stresssymptom på grund av krig, förföljelser eller dramatiska uppbrott från det vardagliga livet.

Vi ser det som ytterst angeläget att föra en aktiv folkhälsopolitik för att utjämna de hälsoskillnader som finns och höja utbildningsnivån och minska arbetslösheten. Särskilt viktigt anser vi det vara att unga kommer i arbete och sysselsättning och känna sig delaktiga och behövda. Detta innebär åtgärder från samhällets sida på olika nivåer. Det handlar också om vilken politik som förs.

7.6.1 Motverka tobaksbruk

Tobak är den enskilt största hälsorisken i Sverige. Fler kvinnor än män röker. När det gäller snusning är förhållandet omvänt. De flesta rökare finns i grupper som har det svårast ekonomiskt och har kortast utbildning. Rökning har ett direkt samband med ett fyrtiotal olika sjukdomar varav många dödliga. Att arbeta mot tobaksbruk är ett kostnadseffektivt sätt för samhället att förbättra folkhälsan och kan även ha en preventiv effekt mot andra droger.

För att arbeta med att förebygga tobaksbruk och därmed förknippade sjukdomar krävs ett brett arbete på flera plan. Strategiskt arbete ska ske både med hälsofrämjande arbete, så att ungdomar aldrig börjar röka och snusa, och med ett riktat rök- och snusslutarstöd till personer som redan börjat, framför allt mot riskgrupper. Rökavvänjning till personer som drabbats av sjukdom är en självklar del av det medicinska omhändertagandet. Region Örebro län har anslutit sig till opinionsbildningsprojektet Tobacco Endgame-Rökfritt Sverige 2025. Målet med att ansluta sig till projektet är att uppnå så god hälsa som möjligt för regionens invånare, samt att begränsa

rökningsrelaterad ohälsa och sjukdom till ett minimum. Därmed blir arbetet med att försöka minska frekvensen av rökning också ett sätt att minska den ojämlika fördelningen av ohälsa i länets befolkning.

7.6.2 Missbruksvården

Den svenska restriktiva alkohol- och narkotikapolitiken har varit framgångsrik för att förebygga missbruk och beroende. Däremot har missbruksvården inte visat samma goda resultat och den måste förbättras.

Missbruksvården är en försummad del av hälso- och sjukvården, och behöver prioriteras högre. Alkoholism och drogmissbruk är sjukdomar och ska inte stigmatisera den drabbade.

Missbruksvården är både kommunernas och regionens ansvar men människorna riskerar att hamna mellan stolarna. Fungerande missbruksvård kräver ett bra samarbete mellan hälso- och sjukvården och kommunerna. Spelberoende och dataspelsberoende är även det utmaningar som kräver samarbete då beroendet tyvärr ökar, främst bland yngre.

Enligt en rapport från nykterhetsförbundet IOGT-NTO:s juniorförbund är det cirka 12 000 barn som lever i en familj med riskabel alkoholkonsumtion i Örebro län. En studie från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) visar att cirka var femte barn i Sverige någon gång under uppväxten har haft minst en förälder med alkoholproblem. Dessa barn och unga mår ofta dåligt och löper också stor risk för bestående problem som fysisk och psykisk ohälsa samt ett eget missbruk. Det är därför viktigt att region Örebro län har kunskap och vågar se och agera genom att stötta dessa ungdomar.

Det behövs också ett tydligt genusperspektiv inom missbruksvården för att anpassa behandlingar och insatser även till kvinnors behov. Många kvinnor med ett missbruk utsätts dessutom för våld.

7.7 Hälso- och sjukvård

PRIORITERADE MÅL

- Hälso- och sjukvården ska vara till för alla på lika villkor, jämlik och jämställd.
- Hälso- och sjukvården ska bidra till minskade hälsoklyftor i befolkningen genom att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet med inriktning på de som har störst behov.
- Alla verksamheter ska arbeta på ett personcentrerat arbetssätt grundat i mänskliga rättigheter, där alla patienter får verklig möjlighet att bli sedda, förstådda och delaktiga.
- Effektiviseringskrav och krav på ekonomiska nedskärningar måste ersättas av utveckling och ett långsiktigt fokus på kvalitet.

Vänsterpartiets hälso- och sjukvårdspolitik bygger på solidaritet, på en omfördelning från de som har till de som inte har. Behoven av omfördelning är stora i ett län där ohälsa drabbar människor i utsatta livssituationer både oftare och hårdare. Den sociala bakgrunden styr risken att bli sjuk, där lågutbildade personer både blir sjuka oftare och får sämre vård. Personer med multisjuklighet, långvarig sjukdom eller stora funktionsnedsättningar blir ofta svikna av hälso- och sjukvården, framförallt när politiken gjort en kraftig högersväng. För dessa grupper krävs mer insatser om hälsan hos befolkningen ska bli mer jämlik.

Hälso- och sjukvårdens utveckling är beroende av helhetssyn, långsiktighet och samordning. Trots hög kvalitet i regionens hälso- och sjukvård ser vi fortfarande brister som måste åtgärdas. Det handlar främst om att se till att tillgängligheten ökar på alla nivåer i vården. Målet för all regionens vård är att den ska vara köfri. Akut sjuka och de med störst behov måste sättas först när det gäller att få behandling. Denna grundläggande prioritering försvåras när marknadskrafter och vårdval har gjort att mer vård styrs av efterfrågan istället för av behov. Marknadskrafternas intåg i den svenska hälso- och sjukvården har lett till att privata vårdgivare kan tjäna stora pengar, i princip utan reglering. Införandet av vårdval kopplat till fri etableringsrätt har bidragit till en mer ojämlig vård.

Även den offentligt utförda vården tvingas in i ett marknadstänkande på grund av ekonomiska styrsystem. Ett exempel är inom vårdgarantin där det är de mest resursstarka och friskaste patienterna som oftare använder möjligheten att få sin vård i ett annat landsting eller av ovan vårdgivare. Vi ser också hur den försämrade tillgängligheten till hälso- och sjukvård går hand i hand med att de välbeställda köper privata sjukvårdsförsäkringar. All vård med långsiktiga vårdavtal som finansieras av Region Örebro län ska ha ett förbud mot att ta emot privata försäkringspatienter.

7.7.1 Hälso- och sjukvårdens ansvar för att skapa en mer jämlik hälsa

Hälso- och sjukvården ska bidra till en mer jämlik hälsa i samhället genom ett aktivt förebyggande arbete. Ohälsan drabbar lågutbildade, utrikes födda, människor med funktionsnedsättning, hbtq-personer, äldre och kvinnor i större utsträckning. För att kunna bidra till en mer jämlik hälsa måste hälso- och sjukvårdens personal bli bättre på att se varje patient som individ. Den som är mest sjuk eller är i en utsatt situation behöver mer stöd och hjälp.

Möjligheten att ta hand om den egna hälsan är precis som ohälsan ojämnt fördelad i samhället, och det är hälso- och sjukvårdens roll att ge mest hjälp till de som behöver hjälpen mest. Alla ska

få hjälp att fatta hälsokloka beslut utifrån sina individuella förutsättningar. Det gäller både för tobaksbruk, riskbruk av alkohol, fysisk inaktivitet och ohälsosamma matvanor.

Hälso- och sjukvårdens möte med patienten ska ske mellan två likställda parter som gemensamt utformar patientens vårdkedja i en dialog. I mötet mellan patienter och vårdpersonal har de senare vanligen ett maktöverläge och det är viktigt att minska skillnaderna i makt för att få till stånd ett mer välfungerande vårdmöte. För att få detta att fungera krävs en förbättrad arbetsmiljö och kompetensutveckling.

7.7.2 Ställ om hälso- och sjukvården och se över länsverksamheterna

Hälso- och sjukvården behöver ställas om från dagens sjukhusdominerande struktur så att grunden istället vilar på primärvård och annan nära vård. Genom att öka primärvårdens resurser och förstärka den nära vården kommer fler patienter att kunna få vård tidigare, innan de hunnit bli så sjuka att de behöver sjukhusvård. Redan idag görs mer och mer vård i öppenvård, en process som måste fortsätta.

Närhet är ett begrepp som måste utgå från patientens upplevelse. Den kanske viktigaste beståndsdelen i den nära vården är relationell, där patienten måste erbjudas kontinuitet, trygghet och samordning. Detta gäller framför allt de patienterna med långsiktigt vårdbehov, till exempel kroniskt sjuka eller äldre multisjuka. Tillgänglighet till vården är en andra viktig beståndsdel i nära vård. Framför allt för tillgängligheten erbjuder digitaliseringen stora möjligheter för att göra det lättare för patienter att få snabb kontakt med vården.

Koncentration av vissa åtgärder är nödvändigt för att säkerställa hög kvalitet för åtgärder som sjukhus eller vårdpersonal sällan gör. Koncentrationen får inte leda till att långa avstånd som t.ex. till förlossning eller viss hälso- och sjukvård leder till en ojämlig vård beroende på var man bor i regionen.

Vänsterpartiet välkomnar den aviserade översynen av hela sjukvårdsorganisationen, de s.k. länsklinikerna, som bildades år 2015. Den här organisationen har lett till en sämre arbetssituation för en del medarbetare, framförallt på lasaretten i Karlskoga och Lindesberg. Vi anser att målsättningen med en översyn är att vidta konkreta åtgärder för att rätta till bristerna och kunna fortsätta erbjuda invånarna i länet en god tillgänglighet till högkvalitativ vård där patientens behov och fokus är vägledande.

Digitaliseringen pågår för fullt i Region Örebro län och framförallt i hälso- och sjukvården. Fungerande IT-system, monitorering, självskärmning och höjd tillgänglighet kan innebära både höjd vårdkvalitet och höjd tillgänglighet för patienterna. Digitaliseringen ska riktas till att stärka det förebyggande arbetet och erbjuda både trygghet, kontinuitet och tillgänglighet. Två viktiga exempel är att använda tekniken för att träffa patienter i hemmet eller att förbättra kommunikation mellan till exempel vårdcentraler och sjukhusspecialister.

Vänsterpartiet anser att det är dags för region Örebro län att digitalisera högkostnadsskyddet så att den enskilde patienten inte behöver oroa sig över att missa att få stämplat och underskrifter i en fysisk bok. Detta sparar i längden in på administrativa kostnader och underlättar för patienterna.

7.7.3 Vården ska styras demokratiskt

Hälso- och sjukvårdens utveckling får inte utformas i slutna rum utan måste ske i ett brett demokratiskt samtal och i takt med samhället. De demokratiskt valda politikerna har en nyckelroll i utvecklingen för att ha förankring mellan befolkningens prioriteringar och de vägval som görs inom hälso- och sjukvården.

För att nå en hälso- och sjukvård av hög kvalitet och effektivitet måste förändringsarbetet byggas underifrån. Det förbättringsarbete som bedrivs närmast patienterna har ofta blivit lidande. Sjukvårdens hierarkiska system måste brytas upp så att mer ansvar och befogenheter finns bland de som arbetar nära patienterna. För att få både högre kvalitet och lägre kostnader i hälso- och sjukvården krävs ett förändringsarbete som både bygger på och leder till att vi använder kunskapen och erfarenheten hos alla personalgrupper. Effektiviseringskrav och krav på ekonomiska nedskärningar måste ersättas av utveckling och ett långsiktigt fokus på kvalitet.

7.7.4 Närsjukvård

PRIORITERADE MÅL

- *Invånarna i Örebro län ska erbjudas en sammanhållen vård genom en kraftig utbyggnad av den nära vården.*
- *Värna varje skattekrona för att förbättra möjligheterna för länets innevånare att få en bra sjukvård som jobbar förebyggande och hälsofrämjande.*
- *Primärvården/nära vård ska ta ett samlat ansvar för att hålla ihop vården för individer med stort vårdbehov och de som lider av psykisk sjukdom eller långvarig psykisk ohälsa.*

Den vård människor behöver ofta ska de kunna få nära. De svagaste patienterna är de som vinner mest på att ha fasta vårdkontakter, vårdkoordinatorer och även slippa långa resor genom vård som finns geografiskt nära. Just kontinuitet är den del där primärvården i Region Örebro län utmärker sig allra mest negativt. Att bygga ut den nära vården är den mest centrala delen i omställningen och utvecklingen av hälso- och sjukvården. Förbättrad kontinuitet och trygghet för de mest utsatta patientgrupperna är viktiga utvecklingsområden. För att bidra till en mer jämlik hälsa behöver dessa grupper mer uppsökande verksamhet, och mer hjälp för att hitta rätt och få rätt vård. Primärvården/nära vård har ett huvuduppdrag i att vara den hjälpen.

7.7.5 Vårdcentralen är basen i hälso- och sjukvården

Primärvården är navet i Vänsterpartiets vision av nära vård. Primärvården måste växa ordentligt de kommande åren och den måste utvecklas byggt på jämlik vård och tydligt patientfokus både på patient- och befolkningsperspektiv. Vårdcentralen ska vara invånarnas naturliga ingång till hälso- och sjukvården, och för de mest sjuka grupperna ska vårdcentralen vara hjälpen och stödet så att patienten slipper känna sig vilsen mellan vårdnivåerna.

Primärvården har ett huvudansvar för att hålla ihop vårdens gränssytor och överlämningar mellan olika vårdnivåer. Vid utskrivning från sjukhuset är vårdcentralerna en viktig länk mellan sjukhuset och kommunerna. Med överenskommelsen mellan region Örebro län och länets kommuner för utskrivningsklara patienter så är det en prioriterad fråga att utveckla ett förtroendefullt samarbete mellan sjukhus, primärvård och hemsjukvård.

7.7.6 Tre fullvärdiga akutsjukhus

PRIORITERADE MÅL

- *Tre akutmottagningar i länet, öppet dygnet runt, året runt.*
- *Satsa och utveckla Karlskoga och Lindesbergs lasarett till två länssjukhus till gagn för alla invånare i länet.*
- *Antalet vårdplatser måste utökas på alla tre akutsjukhus och tillräckliga resurser tillföras för att klara behoven.*
- *Genom en utvecklad nära vård dygnet runt utanför sjukhusen skapas bättre balans mellan den nära vården och akutsjukhusens ansvar.*

Dagens hälso- och sjukvård lider år efter år av bristande resurser. Alla dagens problem kan inte lösas med mer resurser, men det går inte att få vården att fungera utan tillräckliga resurser. Det märks allra tydligast på akutsjukhusen där överbeläggningar beroende på stängda vårdplatser blivit ett normaltillstånd. Den snabba befolkningsökningen och resursbrist har skapat en situation där sjukhusen kännetecknas av nästan ständig krisstämning och väldigt stor sårbarhet mot tillfälliga ökning av patientflöden. Det som främst skapar de stängda vårdplatserna i nuläget är brist på personal och framförallt på sjuksköterskor.

Personalen går på knäna och känner ofta en stor stress. Tempot har ökat på vårdavdelningarna på grund av mycket kortare vårdtider, men bemanningen har inte ökat i motsvarande grad. De strukturella underskotten i verksamheten skapar en känsla av destruktiv otillräcklighet på sjukhusen. För att få en bättre arbetsmiljö krävs satsningar på ökad grundbemanning dagtid och arbetstidsmodeller som erbjuder möjlighet till vila.

Samarbetet mellan regionens olika verksamheter behöver utvecklas ännu mer.

Universitetssjukhuset spelar här, inte minst på grund av sin storlek, en viktig roll. Det måste finnas en god samordning så att onödigt dubbelarbete undviks och samtliga resurser används på ett så effektivt sätt som möjligt. Akutsjukvården förändras med en ambulanssjukvård som är en specialiserad verksamhet med hög kompetens och där vården mer och mer riktar in sig på att patienter i akuta fall så snabbt som möjligt ska transporteras till rätt vårdnivå. Vänsterpartiet i region Örebro län anser att USÖ, Lindesberg och Karlskoga lasaretten ska fortsätta ha tre akutmottagningar öppet dygnet runt - året runt.

7.7.7 Förlossningsvård

PRIORITERADE MÅL

- *Återskapa förlossningsverksamheten i Karlskoga*
- *Två förlossningsavdelningar i egen regi öppet dygnet runt, året runt.*

Förlossningsvården och inte minst neonatalvården behöver förstärkas med barnmorskor, barnsjuksköterskor och barnläkare. Dessa grupper behöver satsningar på såväl lön men kanske ännu viktigare en bättre arbetsmiljö och rimliga förutsättningar att prestera på topp varje dag. Förlossningsvården ska vara av hög kvalitet och sådant som rutiner för hemgång ska vara likadana på båda förlossningsavdelningar. Inga föräldrar ska behöva gå hem förrän de känner sig trygga, och det ska finnas tydliga rutiner för att alla ska erbjudas hembesök efter att de lämnat

förlossningsavdelningen. Vänsterpartiet region Örebro län anser att Karlskoga lasarettet ska fortsätta ha en förlossningsmottagning, i egen regi, öppet dygnet runt - året runt.

7.7.8 Psykisk hälsa och psykiatrisk vård

PRIORITERADE MÅL

- *Första linjens psykiatri ska stärkas genom en närsjukvårdssatsning med fokus på öppenvård och primärvård.*
- *Förbättrat samarbete mellan specialistpsykiatrin, öppenpsykiatrin, primärvården och kommunerna för att stötta patienterna till rätt vård och behandling samt utbildning, arbete och försörjning och ett mer självständigt liv.*
- *Barnrättsperspektivet ska utvecklas och tvångsåtgärderna minska för barn och unga inom psykiatrin.*

Psykisk ohälsa har, liksom övriga hälsoproblem, en stark koppling till de ekonomiska och sociala livsvillkoren. Det ojämlika samhället med ökade klyftor skapar psykiatrisk ohälsa som slår hårdast mot människor som är arbetslösa, har funktionsnedsättningar, äldre, kvinnor och unga. Psykisk ohälsa och nedsatt psykiskt välbefinnande är också en könsfråga. I nästan alla undersökningar har kvinnor högre siffror än män på tecken och symptom som visar på risk för nedsatt psykisk hälsa. Det är av stor betydelse att människor får hjälp och stöd i tidigt skede. För de flesta av de tecken på psykisk ohälsa som nämnts här gäller att de kan och bör klaras inom primärvården. Det måste finnas utarbetade behandlingsrutiner mellan primärvård och psykiatri, och möjlighet för primärvården att konsultera psykiatrin. För detta krävs dock att det finns såväl nödvändig kompetens och kunskap som tillräckliga personalresurser som t.ex. kuratorer, psykologer och möjligheter till samtalsterapi vid behov.

Basen i regionens psykiatri ska vara en väl utbyggd öppen vård med en god tillgänglighet. Tidiga behandlingsinsatser och ett bra stöd är av stor betydelse för att förhindra återinsjuknande och så långt det är möjligt göra så att inläggning i den slutna vården inte blir nödvändig. Vänsterpartiet vill därför satsa mer resurser på att bygga ut en väl fungerande psykiatrisk öppenvård. Behandling inom slutna vård är dock ibland nödvändigt vid psykiska sjukdomar. Denna behandling måste följas av rehabiliteringsinsatser från öppenpsykiatri och primärvård.

Tillgången till kompetent personal är avgörande för den psykiatriska vårdens innehåll och kvalitet. Skötare och psykiatrisjuksköterskor är den personalgrupp som arbetar närmast patienterna och insatser måste göras för att säkerställa det framtida behovet av kompetent och utbildad personal. Tillgång till fasta specialistläkare har under ett flertal år varit ett problem. Arbetet med att rekrytera och kunna behålla läkare måste fortsätta. Insatser för ökad vidareutbildning för alla personalgrupper inom den psykiatriska vården är nödvändigt.

7.8 Barn och ungdomars hälsa

PRIORITERADE MÅL

- *Barn och ungdomars hälsa ska vara ett prioriterat område för fortsatt förebyggande folkhälsoinsatser.*
- *Fler samordnade insatser för arbete mot barns- och ungas psykiska ohälsa.*
- *Väntetiderna till Barn- och ungdomspsykiatrin måste kortas så att vårdgarantigränsen uppnås för både besök, fördjupad utredning och behandling.*
- *Skapa psykiatriska mobila akutteamen inom BUP.*
- *Barnkonsekvensanalyser ska vara ett använt verktyg inom regionen och kunskapen öka hos politiker och tjänstepersoner om barns hälsa.*

De flesta barn och unga i Örebro län får idag en trygg uppväxt med bra möjligheter att leva ett gott liv med bra hälsa. Men alla får inte den möjligheten. Alltför många barn och unga mår dåligt, eller ännu värre att de far illa. Stress, ångest, oro för framtiden och sämre självförtroende har haft en mycket oroande ökning. Detta kräver omgående åtgärder och insatser från regionen och kommunerna, både vad gäller att kunna identifiera och åtgärda bakomliggande orsaker. Även för att hjälpa, stödja och, när så krävs, ge vård till de unga.

En väl fungerade barn- och mödrahälsovård, familjecentraler, elevhälsovård, ungdomsmottagningar, psykiatrisk öppenvård med bra tillgänglighet är exempel på viktiga länkar för tidigt upptäckt och för att kunna stödja och hjälpa.

Vården som ges till barn och unga kräver mer samverkan och fler perspektiv än större delen av annan vård. Detta för att garantera att barnrättsperspektivet tillgodoses. Barn har lika rätt att bli lyssnade till och informerade om som vuxna men detta måste göras på barnets utvecklingsmässiga nivå. Bra former för detta är familjecentraler och ungdomsmottagningar.

Idag finns det ofta brister i överlämningar mellan elevhälsa, BUP, ungdomsmottagningar, vuxenpsykiatri och vårdcentraler. Det måste finnas viss flexibilitet i åldersgränserna vid överlämning mellan två vårdnivåer och överlämningen ska ske på ett systematiskt sätt där mottagaren är redo och där patienten och hans anhöriga är delaktiga. Vi vill även stärka första linjens förutsättningar och tillgänglighet inom BUP och skapa psykiatriska mobila akutteamen. Detta skulle underlätta för barn att ha kontinuerlig kontakt med BUP.

Barn- och ungdomar i hushåll med en utsatt ekonomisk situation ägnar sig mer sällan åt fysisk aktivitet, slarvar oftare med frukosten och börjar röka tidigare. Med tanke på att de ekonomiska skillnaderna i samhället har ökat under de senaste åren, krävs särskilda insatser riktade till riskgrupper. Region Örebro län och länets kommuner behöver samarbeta på olika sätt för att förbättra barn och ungdomars hälsa.

Könsstympling av unga flickor, d.v.s. olika ingrepp som görs för att kontrollera kvinnors sexualitet – behöver uppmärksammas mer av länets hälso- och sjukvård. Genom att ta fram åtgärder för hur könsstympling kan förebyggas, identifiera riskgrupper, upplysa om hälsorisker ökar kunskaperna för att kunna ge vård och stöd till de som blivit utsatta för dessa. En fråga som regionen behöver satsa mer resurser på.

Vänsterpartiet region Örebro län anser att satsningar på att förbättra barn och ungdomars hälsa måste göras för att undvika framtida problem och ohälsa.

7.9 Äldre med omfattande behov av vård och omsorg

PRIORITERADE MÅL

- *Stärka den geriatriska kompetensen i vården.*
- *Genom en bättre fungerande vårdkedja kunna undvika "onödiga" slutenvårdsinläggningar.*
- *Mobila hembesöksteam ska finnas i alla delar av länet.*
- *Ha fysisk- och mental aktivitet som är anpassad till äldres behov.*
- *Förstärka insatserna i samband med utskrivning från slutenvården.*

Generellt har medellivslängden ökat de senaste decennierna, främst som följd av att dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar minskat. Även om människor allmänt sett är friskare och lever längre, så behövs oftast i de sista levnadsåren omfattande insatser av sjukvård och omsorg. Såväl det ökade antalet äldre äldre, dvs de över 85 år, och den medicinska utvecklingen i form av nya behandlingsmetoder och nya läkemedel kommer att kräva ökade resurser för att kunna tillgodose vårdbehoven för denna grupp.

Inom vården är det viktigt att stärka den geriatriska kompetensen och utbilda fler läkare med geriatrisk specialistkompetens.

För äldre med omfattande behov av vård och omsorg är det nödvändigt med en väl fungerande "vårdkedja" mellan regionens och kommunens insatser. Målsättningen ska vara att insatser ska göras i ett tidigt skede så att "onödiga" inläggningar i slutenvård kan undvikas. Närvårdsarbetet i samverkan med kommunerna behöver utvecklas. Fler närvårdsplatser behövs i länet för de äldre och multisjuka som inte behöver slutenvårdens insatser, utan kan vårdas på rätt vårdnivå närmare hemmet.

Mobila hembesöksteam, där läkare ingår, har visat sig vara en bra verksamhet och Vänsterpartiet anser att mobila team ska finnas i alla delar av länet. Förstärkta mobila insatser behövs även för de äldre och funktionsnedsatta som har svårighet att ta sig till vården.

Distriktssköterskeverksamheten är särskilt viktig för trygghet och kontinuitet för äldre och kroniskt sjuka. Vänsterpartiet vill se fler distriktssköterskemottagningar i länet och eventuellt kompletterat med mobila lösningar.

När äldre och multisjuka behöver läggas in på sjukhus bör det ske med direktinläggning på rätt avdelning. Vid utskrivning från sjukhusvård måste det vara väl förberett av kommun och närvården för fortsatta insatser och rehabilitering,

För många äldre, där vårdbehoven inte är så omfattande, är kontakten med vårdcentralen det väsentliga. Det är dock viktigt att läkaren på vårdcentralen tar det samlade samordningsansvaret för de ytterligare kontakter med specialistvården som kan behövas och för läkemedelsanvändningen. Därför anser vi att det är väldigt viktigt att ha fasta läkare på vårdcentralerna.

Vänsterpartiet vill se en rättvis och solidarisk politik som stärker de äldres ställning i samhället. Möjlighet till social gemenskap och ett aktivt liv i alla åldrar minskar i hög grad ohälsa och framtida vårdbehov.

7.10 God hälso- och sjukvård för personer med funktionsnedsättning

PRIORITERADE MÅL

- *Minskad ohälsa bland människor med funktionsnedsättning genom ett aktivt förebyggande och hälsofrämjande arbete.*
- *Möjligheter till goda levnadsvillkor och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.*
- *Tillgänglighetshinder inom regionens verksamheter och inom kollektivtrafiken ska undanröjas.*
- *Utbyggd vård och samverkan för vuxna med omfattande funktionsnedsättningar.*
- *Återinföra avgiftsfria hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning.*

Människor med funktionsnedsättning har en särskilt utsatt livssituation. De förvärvsarbetar i mindre utsträckning, utsätts oftare för kränkningar, är oftare överviktiga och röker oftare. Allt detta yttrar sig med att de lider av både fysisk och psykisk ohälsa oftare än andra.

Unga människor med funktionsnedsättning måste få stöd i sin övergång till ett självständigt vuxenliv med arbete, försörjning och boende. Det är viktigt att insatser görs i region Örebro län för att öka möjligheterna till arbete och försörjning.

Kunskap kring olika funktionsnedsättningar och tillgänglighet skall finnas hos regionens personal för att ge ett gott bemötande. Att höja gruppens deltagande i screeningundersökningar är en viktig fråga. De behöver överhuvudtaget extra stöd för att bättre kunna ta hand om sin hälsa på ett bra sätt. Regelbundna hälsoundersökningar är en viktig del i detta arbete.

Tillgång till bra hjälpmedel är för många med funktionsnedsättning nödvändigt för att klara det dagliga livet och möjliggöra ett aktivt deltagande i samhället. Det är av yttersta vikt att hjälpmedel är avgiftsfria, så att inte ekonomin sätter hinder. Även patientavgifterna inom vuxenhabiliteringen ska vara oförändrade..

Betydelsen av tidiga och väl fungerande rehabiliteringsinsatser, vid skada eller sjukdom, är väl känt. Här måste regionen stärka rehabiliteringsinsatserna och få en fungerande vårdkedja mellan sjukhusnivå och primärvårdsnivå och stärka samverkan med kommunerna.

Tillgänglighetshinder i lokaler och inom kollektivtrafiken ska undanröjas. Vid om- och nybyggnationer ska brukarorganisationer vara med i ett tidigt skede och kunna påverka.

Brukarorganisationerna har en viktig roll i att bevaka och föra fram människor med funktionsnedsättnings intressen och krav. Vänsterpartiet ser brukarnas organisationer som en viktig resurs och samarbetspartner i arbetet med förbättringar inom vården, tillgängligheten och levnadsvillkoren för människor med funktionsnedsättningar.

Habilitering och hälsa måste få tillräckliga resurser för att kunna ge stöd och sprida kunskap med att förbättra omhändertagandet av denna grupp patienter i framför allt primärvården. Personer med funktionsnedsättning har rätt att få ta del av de ökade möjligheter som den tekniska utvecklingen ger.

7.11 Tandvård – en klassfråga

PRIORITERADE MÅL

- *Minskade skillnader i tandhälsa i befolkningen.*
- *Tandhälsan för barn och ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden ska förbättras.*
- *Regionens folktandvård ska ha ett helhetsansvar för uppsökande verksamhet till äldre och personer med funktionsnedsättning.*

Tänderna är en del av kroppen och är viktiga också för det allmänna hälsotillståndet och därför ska tandvården också omfattas av högkostnadsskyddet inom hälso- och sjukvården. Detta är dock en fråga som bäst löses på nationell nivå, vilket Vänsterpartiet föreslår i sitt nationella budgetförslag. Kostnaderna för att gå till tandvården är idag så höga att det lett till enormt stora klasskillnader i tandhälsa mellan rik och fattig. För att i någon mån minska patienternas kostnader ska Folktandvården erbjuda räntefri avbetalning för sina patienter. Att minska patientens kostnad för tandundersökning inom Folktandvården vore ett sätt att öka andelen av befolkningen som regelbundet har kontakt med tandvården vilket förbättrar tandhälsan.

Vid de mätningar av barns tandhälsa som görs finns det stora skillnader mellan resursstarka områden och utsatta områden. För att minska klasskillnader i tandhälsa ska riktade insatser göras mot grupper där behoven av stöd, resurser och information visar sig vara störst. Det är också viktigt med preventiva satsningar på främst barn och unga för att ge dem en bra start i livet med god tandhälsa. Folktandvården behöver ges ett utökat uppdrag för förebyggande insatser för barn och unga vuxna.

Regionen har enligt tandvårdslagen ansvaret för uppsökande verksamhet med avgiftsfria munhälsobedömningar för äldre med omfattande behov av vård- och omsorgsinsatser och för personer som omfattas enligt LSS. Det är viktigt att regionen här tolkar lagen enligt dess intention. Tandhälsan hos dessa kan vara avgörande för matvanorna och livskvalitén. Vänsterpartiet anser att regionens folktandvård ska ha ett helhetsansvar att sköta denna uppsökande verksamhet och att den inte ska upphandlas och splittras upp på flera utförare.

7.12 Medicinsk utveckling och digitalisering

Den medicinska utvecklingen går fortsatt starkt framåt, både för läkemedel och teknisk utrustning. Användningen av modern teknik och den allt mer genomgripande digitaliseringen öppnar större möjligheter för både patienter och vårdgivare. Det fysiska mötet kan i en del fall ersättas med digitala möten, frågor och svar kan hanteras digitalt, patienterna kan skicka värdefull information direkt till vården och den nära vården kan med digitalt stöd, och med läkarstöd på distans, hantera flera typer av undersökningar. Utvecklingen går fort och regionen måste möta det behov som finns och kommer att finnas och anpassa delar av vården till det nya. Det måste dock alltid finnas möjligheter till snabb kontakt eller fysiska möten för den som av olika skäl inte kan eller vill använda sig av den moderna tekniken.

Region Örebro län ska ha en digital utveckling inom vården som underlättar men samtidigt öppnar för större uppdrag i den nära vården, till exempel för distriktssköterskemottagningarna. Den ska också vara ett stöd för patienterna i egenvården med kontroller och prover samt för råd och vägledning. Även sjukvårdsrådgivningen 1177.se behöver utveckla möjlighet till digital läkarkontakt vid behov.

7.13 Regional utveckling

PRIORITERADE MÅL

- *De regionala insatserna ska samlas, stärkas och prioriteras så att fler ungdomar och fler nyanlända får möjlighet till arbete eller utbildning.*
- *Infrastrukturen ska utvecklas i hela regionen.*
- *Goda möjligheter till fler utbildningschanser i livet.*
- *Bredda utbildningsutbudet för personer med funktionsnedsättning.*

Regionens utveckling gynnas av att vi blir fler som bor här. Det handlar om att människor vill bo och flytta till hela Örebro län, och det handlar också om arbete, utbildning och bra boende. Att ge chansen och möjligheten till utbildning och arbete är vår högst prioriterade fråga.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) 2018-2030, har många prioriterade frågor för att uppnå de tre dimensionerna i en hållbar utveckling; socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Regionutveckling får inte handla om en ohämmad tillväxt, utan regional tillväxt måste ställas mot att vi har ett ansvar för klimat och övergripande miljömål och att skapa förutsättning till det goda livet för alla i hela regionen.

I utvecklingsarbetet ska vi förbereda för framtidens arbetsmarknad med ledord som långsiktighet, näringslivssamverkan och social hållbarhet. Det handlar om att ge unga bra utbildningsmöjligheter och ge alla en chans till ett livslångt lärande. Regionens folkhögskolor och länets studieförbund är viktiga för bildning och utbildning och behöver ges ökat stöd för att utvecklas.

I vår region har vi kunskapsklyftor mellan klasser i samhället, mellan könen och mellan olika geografiska delar av regionen. Vi har en hög andel vuxenstuderande som inte fullföljer den utbildning som de påbörjat. Liknande problem finns i övergången mellan utbildning på gymnasienivå och högskolenivå. Våra folkhögskolor är en viktig resurs för att förbereda för universitetsutbildningar i allmänhet, och dessutom i synnerhet för att förbereda för vårdutbildningar på universitetsnivå.

Det krävs en starkare samordning mellan de insatser som görs i t.ex. språkutbildning, validering av kunskaper, arbetsmarknadsutbildningar och gymnasieutbildningar.

De kulturella och de gröna näringarna är utvecklingsområden och kan knytas till såväl arbetsmarknadspolitiken, som kultur- och miljöpolitiken. Det krävs också att regionen bryter upp gränsdragningarna mellan de olika verksamhetsområdena och använder resurserna för att skapa ett jämlikt samhälle.

Många söker sig till Sverige och till vårt län för att söka skydd från krig och förföljelse. Vi har alltid sett dem som en tillgång och välfärdsbygget har gått hand i hand med mottagandet och så ska vi fortsätta. Flyktningmottagandet har gått in i en ny fas och mer strukturerade insatser är möjliga. Validering av de nyanländas yrkeskompetens är en del av vårt mottagande som är avgörande för integrationen.

Folkrörelserna, idrottsrörelsen och föreningslivet är grundpelarna bland våra samarbetspartners inom regional utveckling. De har en viktig funktion i samhället, de hjälper till att skapa det kitt som gör att samhället håller ihop. Dessutom bidrar de rent konkret till ökad hälsa.

Turismen och besöksnäringen är ett utvecklingsområde som hör hemma i skärningspunkterna för regional utveckling, miljö, transporter och kultur. Näringen är sysselsättningsintensiv och erbjuder i hög grad arbete för ungdomar och personer med utländsk bakgrund.

Örebro län har förutsättningar i form av upplevelser året runt, rika natur- och kulturvärden, intressanta platser för möten och evenemang. Genom ökat samarbete och kunskapsspridning i regionen kan den positiva utvecklingen säkras. Utvecklingsarbetet måste ha ett hållbarhetstänk i form av miljösäkring och en turism som bidrar till rekreation för alla sociala grupper i samhället.

Socialt entreprenörskap ska stärkas och regionen ska fortsätta utveckla samarbetet med olika aktörer inom den sociala ekonomin för att t.ex. bryta könsmonster. Anställning för dem med funktionsnedsättning ska prioriteras. Inom ramen för våra feriearbeten ska de också ges möjlighet till anställning med lönestöd.

7.13.1 Levande landsbygd

PRIORITERADE MÅL

- *Arbeta för en aktiv, långsiktig regionalpolitisk strategi för hela länet.*
- *Genomföra klimatsatsningar på bland annat landsbygden.*
- *Garanterar bredband och mobiltäckning på landsbygden.*
- *Tillhandahålla en god kollektivtrafik i hela länet.*

Bristen på en offensiv och sammanhållen landsbygdspolitik har gjort att klyftorna mellan olika delar av länet har ökat. Vi anser att alla, oavsett var de bor, ska ha rätt till goda livsvillkor och en likvärdig samhällsservice. Det ska vara möjligt för invånare att flytta till och bo kvar i länets landsbygdsområden och mindre tätorter.

För att en positiv utveckling av landsbygden ska vara möjlig krävs en aktiv, långsiktig regionalpolitik som ger kommunerna likvärdiga möjligheter och garanterar service och infrastruktur över hela länet.

Insatser som vindkraftverk, odling för framställning av förnyelsebar energi och utbyggnad av järnvägen är både nödvändiga för den klimatomställning som måste göras samtidigt som de skapar arbetstillfällen på landsbygden. Region Örebro län borde arbeta mer för ökad användning av lokalt producerade ekologiskt hållbara varor. Offentliga sektorn kan, genom att säkerställa att upphandlade varor inte kräver långa transporter, stödja en livskraftig landsbygd.

Bra kollektivtrafik och offentligstyrd infrastruktur för post, telefoni och bredband som är likvärdig för alla underlättar för invånare att bo kvar på landsbygden.

7.13.2 En kreativ kultur politik

PRIORITERADE MÅL

- *Tillgång till kultur får inte vara en plånboksfråga eller begränsas till dem som redan har ett stort kulturellt kapital.*
- *Prioritera länets kulturella institutioner bl.a. Örebro Teater och Örebro Länsmuseum.*
- *Värna länets folkhögskolors utveckling, för allas utbildningsmöjligheter, demokratiutveckling och integration.*
- *Barn- och ungdomskultur och fria kulturutövare ska prioriteras inom kulturnämndens stödformer.*
- *Möjlighet för kulturarbetare att verka under trygga förhållanden och fasta anställningar.*

Kulturen har dels ett egenvärde och är dels en viktig del i en livskraftig demokrati och ska betraktas som en del av välfärden. Regionen ska ha en kulturpolitik som bygger på mångfald och jämställdhet och utgår från att kommersiella intressen eller bostadsort inte ska vara avgörande för vilken kultur invånarna i länet får tillgång till. Tillgången till kulturella mötesplatser behövs för att vi ska finna det intressant och stimulerande att bo, leva och verka i Örebro län. Kulturen ska nå ut till alla, och framförallt ska den angå alla.

Hur vi nyttjar kultur skiljer sig åt mellan oss människor. Skillnaderna kan bero på ekonomiska förutsättningar, utbildningsnivå eller vanor och traditioner i uppväxtmiljön. Därför anser vi att regionen ska arbeta för att kultur ska vara lätt att uppleva och utöva. Tillgång till kultur får inte vara en plånboksfråga eller begränsas till dem som redan har ett stort kulturellt kapital. Ingen ska heller tvingas avstå från kulturupplevelser på grund av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Enligt FN:s barnkonvention har alla barn upp till 18 års ålder rätt ”att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet”. Det är politikens ansvar att ge alla barn i regionen lika goda möjligheter att bygga upp känslan för bilder och former, musik och sång, ord och berättelser, dans och rörelser. Regionen ska arbeta för en avgiftsfri och likvärdig kultur- och musikskola i hela länet.

Region Örebro läns huvudansvar är det länsövergripande kulturarbetet. Det är viktigt att Örebro Teater och Länsmuseum fungerar väl och att regionens anslag och bidrag till föreningar, studieförbund, konstnärer, grupper eller ungdomsorganisationer kommer hela regionen till del.

Folkbildningen är en del av det regionala folkhälsoarbetet och arbetsmarknadsutvecklingen. Folkhögskolor och studieförbund erbjuder ett klimat som gynnar alla människors lika värde.

I studieförbundens cirklar och kulturevenemang likaväl som i folkhögskolornas kurser blandas människor med olika etnisk bakgrund och med olika förkunskaper och livserfarenheter. Otaliga studiecirklar runt om i regionen ger människor möjlighet att uttrycka sig genom konst och kultur. Regionen måste göra ”Kultur i vården” tillgänglig för fler och – efter samma princip som ”Fysisk aktivitet” på recept – utveckla möjligheterna att skriva ut ”Kultur på recept”. Utveckla kulturen i vården genom att använda sjukhusbiblioteken som ett nav för att skapa, visa och sprida kultur till patienter, anhöriga och personal. Stöd till fria yrkesutövares möjlighet att bilda nätverk och kompetensutveckla sig är ett annat utvecklingsområde.

7.14 Samhällsbyggnad

PRIORITERADE MÅL

- Utveckla kollektivtrafiken i regionen så att det gynnar en utveckling i alla kommuner.
- Skapa ett sammanhållet system "Länspendeln" som binder ihop länets kommuner med tåg och expressbussar.
- Vi prioriterar lägre biljettpriser för att öka resandet.
- Avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer.
- Att alla bussar ska drivas med fossilfritt bränsle.
- En tillgänglig och bra kollektivtrafik för alla, bl.a. genom att utveckla och utöka anropsstyrd kollektivtrafik i hela länet.
- Öka andelen ekologiska produkter
- I den gröna omställningen av samhället ska Region Örebro län vara ett föredöme och en pådrivande kraft.
- Satsa på förnyelsebar energi och förnyelsebara bränslen.
- Att utarbeta en regional koldioxidbudget.

7.14.1 Kollektivtrafik för alla

Vi är i behov av snabba och täta kommunikationer mellan orter och mellan bostadsområden för att kunna ta oss till arbetsplatser, skolor och fritidsintressen. Målsättningen för Vänsterpartiet är att utveckla kollektivtrafiken i regionen, så det gynnar en utveckling i alla kommuner.

Vi kan konstatera att det kollektiva resandet i regionen har minskat på vissa sträckor. Därför föreslår Vänsterpartiet att regionen inför billigare busskort och rabatterade priser för grupper som ungdomar, studenter och pensionärer.

För att möta hotet om negativa klimatförändringar måste omställning ske inom transport-sektorn och en överföring från bilism till kollektivtrafik där det är möjligt. Förutsättningar för detta är framförallt en enkel och billig kollektivtrafik i hela länet.

Även ur folkhälsoperspektiv bidrar kollektivtrafiken på ett positivt sätt. Forskning visar att den som åker kollektiv rör sig i genomsnitt fyra gånger mer än de som åker bil. Skaderisken är dessutom åtta gånger högre för bilister jämfört med en resa med kollektivtrafik.

Vi vill att region Örebro län inför avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer under lågtrafik i hela regionen. Det är en satsning som innebär mycket små kostnader då det handlar om befintlig trafik med mycket tomma platser. En utbyggd och väl fungerande kollektivtrafik gynnar enligt fördelningsanalyser låginkomsttagare, studenter, barn och ungdomar och äldre. Utifrån ett könsperspektiv är det kvinnor som använder kollektivtrafiken mest. Så satsningar på en väl fungerande och tillgänglig kollektivtrafik är också en viktig jämställdhetsfråga. På sikt vill Vänsterpartiet ha en avgiftsfri kollektivtrafik.

Vänsterpartiets inriktning är att all infrastruktur ska ägas offentligt. Vi anser också att offentlig sektor ska äga egna bussbolag, driva tågtrafik och utveckla och äga energibolagen. Vi kommer i alla sammanhang att verka för en förändring mot ett mer hållbart ägande.

Vi behöver ha kollektivtrafik i hela regionen som en samhällsservice. Utgångspunkten ska vara att mindre orter ska ha en linjelagd kollektivtrafik främst anpassad utifrån behov av arbetspendling och studier, men även för att göra ett socialt liv möjligt. Vänsterpartiet vill utveckla och utöka anropsstyrd kollektivtrafik i fler kommuner, anropsstyrd trafik ska gälla även på helgerna. Det är av stor betydelse av skolskjutsar är tillgängliga för alla som har behov av kollektivtrafik.

Kollektivtrafiken är inte bara begränsad till Örebro län. Behovet av snabba och täta kommunikationer i ett storregionalt system är viktigt. Tågsystemet i Mälardalen och snabbtågsförbindelsen Stockholm – Oslo är sådana stråk som ger regional utveckling i länet.

7.14.2 Vi tar ansvar för miljö och klimatet

Rättvis fördelning av jordens resurser är en grundläggande förutsättning för att begränsa konsekvenserna av de pågående klimatförändringarna.

Miljöförstöring och klimatförändringar är en följd av ett ekonomiskt system som sätter profiten högre än hållbarheten och som systematiskt utnyttjar både natur och människor.

Regionen måste angripa grunden till miljö- och klimatproblemen genom att fortsätta arbeta för ett mänskligare och rättvisare ekonomiskt system. Vi är ensamma om att lyfta fram klass- och könsperspektiven på problemen, som till exempel att fattiga drabbas hårdare av miljöförstörelse och klimatförändringar.

Region Örebro län måste utforma en långsiktigt hållbar energiförsörjning baserad på förnyelsebar energi och snarast göra oss oberoende av framför allt fossila bränslen. Vi vill att regionen ska bli självförsörjande när det gäller förnybar el. Vindkraft och solenergi är viktiga delar av omställningen till fossiloberoende och bör uppmuntras. Offentliga aktörer måste ta ledningen i energiomställningen.

Regionen och länets kommuner behöver skärpa sina miljömål inom andra områden. För att minska klimatpåverkan krävs tydliga politiska beslut om mål och åtgärder, att resurser avsätts och att vi får ett ökat miljömedvetande i hela organisationen. Det måste bli billigare att åka kollektivt och kollektivtrafiken måste bli ännu mer anpassad till befolkningens behov. Arbetet med att införa förnyelsebart bränsle i kollektivtrafiken och andra färdmedel som kommunerna och regionen har inflytande över, måste vidareutvecklas. När vi bygger nytt eller bygger om ska höga krav ställas på energianvändning och materialval.

Naturreservat i länet ska fortsätta att utvecklas och fler ska tillkomma där det finns ett behov att värna biologisk mångfald och friluftsliv. Områden som redan är rikt besökta behöver skydd samtidigt som det är viktigt att fler områden blir tillgängliga för allmänheten. Vättern är självklart en viktig regional fråga i dess egenskap som dricksvattentäkt, biologisk mångfald och det rörliga friluftslivet. Försvarets utvidgade skjutningar i Vättern och hot om att starta nya gruvor i Vättern och i dess närhet måste stoppas. Vänsterpartiet säger också nej till alla planer på uranbrytning i länet.

7.14.3 Koldioxidbudget

När Parisavtalet tecknades 2015 var världens ledare överens om att begränsa jordklotets uppvärmning till maximalt 2 grader och med målsättning att få stopp på uppvärmningen vid 1,5 grad globalt sett. Det är en hög ambitionsnivå som kräver att vi tar beslut om åtgärder. Ett strukturerat sätt är att kartlägga vad just vi behöver göra är att ta fram en regional koldioxidbudget.

När vi pratar om regional koldioxidbudget syftar vi inte enbart på regionens egna verksamheter, utan på all verksamhet som sker inom Region Örebro län geografiska område. En regional koldioxidbudget syftar till att vara ett stöd och samarbete med kommunerna, men också med andra aktörer. Det krävs ett samarbete med näringslivet, enskilda personer och organisationer.

En koldioxidbudget ska också vara just en budget och följas som en sådan. Den ska leda till att vi bestämmer vad som är mest prioriterat att göra, varefter vi beräknar vad det kostar. Om vi på ett verkningfullt sätt ska få ner koldioxidutsläppen gäller det att prioritera det som har verklig effekt och välja de åtgärder där vi får ner utsläppen mest i relation till vad det kostar. Därför föreslår vi att region Örebro län utarbetar en regional koldioxidbudget.

7.14.4 Flygplatsen

Att satsa på flyg i en tid då nya forskarrön duggar tätt kring vilken miljöbov flyget är, känns inte bra. Miljöskadliga subventioner måste fasas ut ur regionens budget och pengarna ska istället investeras i det som ställer om vårt samhälle till långsiktigt hållbart. Vänsterpartiet anser att det är hög tid att förändra ägarstrukturen eller påbörja en nedläggning om inga andra intressenter finns.

Flygplatsen Örebro kostar regionens skattekollektiv cirka 17 miljoner kronor årligen. Dessutom kommer det att behöva en hel del investeringar i framtiden med. Vi tycker att det i förlängningen är ett ohållbart och dåligt system att fortsätta äga en flygplats och slösa bort skattebetalarnas pengar. Därför föreslår vi att regionens bidrag till flygplatsen dras ned.

8. Attraktiv arbetsköpare

PRIORITERADE MÅL

- *Motverka osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.*
- *Öka och säkerställa delaktigheten för de anställda.*
- *Skapa en demokratisk arbetsplats genom att bryta tystnadskulturen.*
- *Ge alla våra medarbetare chansen att utvecklas och på riktigt få påverka på jobbet.*
- *Att personer med funktionsnedsättning ges möjlighet till arbete inom regionen.*
- *Kampen för kortare arbetstid; för bättre arbetsmiljö och för att rekrytera och behålla vårdpersonal.*
- *Satsa på jämställda löner för den kvinnodominerade vårdpersonalen och en särskild satsning på de med den lägsta lönen*
- *Inleda arbetet med att förkorta arbetstiden med bibehållen lön på regionens akutmottagningar.*
- *Återinföra och värdesätta regionens anställda t.ex. i form av julklapp.*
- *Justera upp friskvårdsbidraget från 2000 kr till 2500 kr.*

Personalen är den viktigaste resursen för en god vård och övriga verksamheter. Region Örebro län är i en nedåtgående spiral med ökade kostnader för stafettpersonal. Det beror bl.a. på styrning, organisation, arbetsbelastning, arbetsmiljö och arbetsvillkor för personalen.

Försvaret av den offentliga verksamheten ställer höga krav på att offentliga arbetsköpare blir bättre och ligger i framkant när det gäller utveckling av arbetsorganisation och arbetsmetoder. Men också att stå upp för de anställda och deras anställningsvillkor för långsiktighet och trygghet.

Region Örebro län står inför en stor utmaning i att klara sin kompetensförsörjning. Det är brist på grundutbildade sjuksköterskor, specialistutbildade sjuksköterskor, barnmorskor och läkare. Dessutom saknas det till exempel kuratorer, logopedier och psykologer. Det behövs också särskilda insatser för utbildning av t.ex. tandhygienister, barnmorskor, undersköterskor och biomedicinska analytiker och andra yrkeskategorier. Även inom den psykiatriska vården behöver vi se till så att vi tar emot tillräckligt med psykologer under utbildning, skötare med mera.

Medarbetarna är de viktigaste ambassadörerna för att trygga framtidens kompetensbehov. Den som får uppskattning och förtroende har förutsättningar att göra en bra arbetsinsats. Det är positivt när personalen tar initiativ till att berätta hur situationen är på arbetsplatsen. Det ska vara högt i tak för olika synpunkter och åsikter även i en offentlig debatt där vi som förtroendevalda ska vara angelägna om att lyssna på personalen. Vi tror på att alla kan och vill utvecklas och är beredda att ta ansvar i sitt arbete. Vi behöver ett ledarskap som är demokratiskt, genusmedvetet och icke diskriminerande.

En god arbetsmiljö handlar också om rimliga arbetsscheman med möjlighet till återhämtning och som också gör det möjligt att orka arbeta heltid. Den viktigaste delen i en bra arbetsmiljö är på många arbetsplatser att minska stressen. Om vi inte kan minska kötider, överbeläggningar och känslan av otillräcklighet så kommer vi inte i grunden att påverka arbetsmiljön. Även den medicinska utvecklingen kräver en hög förändringstakt och ett aktivt kvalitetsarbete. Utvecklingen kan bara fullföljas om personalen har en rimlig arbetsbelastning och ges möjlighet till vidareutbildning.

För att komma tillrätta med svårigheter att rekrytera och behålla läkare och psykologer är det angeläget att det finns AT-, ST- och PTP-platser som svarar mot vårt behov av nyrekryteringar. Schemaläggning av läkares arbetstid är självklart en verksamhetsfråga som ska hanteras på samma sätt som schemaläggning av alla andra yrkeskategorier. Med tre akutsjukhus och tillgänglig primärvård i hela länet skapas också goda möjligheter att attrahera, utbilda och behålla fler AT- och ST-läkare.

Vården står idag inför stora personalavgångar. Därför är det viktigt att region Örebro län har en bra strategi för framtida rekryteringar. Att arbeta inom vården ska bli mer attraktivt och det ska löna sig t.ex. för sjuksköterskor att specialisera sig. Flerspråkighet ska vara en merit och arbetsplatser ska vara tillgängliga för funktionsnedsatta. På regionens arbetsplatser ska det råda nolltolerans mot hot, våld och rasism. Kränkande särbehandling och sexuella trakasserier ska identifieras och aktivt motarbetas.

Region Örebro län behöver utöka antalet utbildningsplatser med bibehållen lön, för de som utbildar sig till specialistsjuksköterskor. Det är också rimligt att en specialistutbildad sjuksköterska får en löneökning efter utbildningen, oavsett hen byter jobb eller jobbar kvar på sin arbetsplats.

Att anlita bemanningsföretag är en variant av att tillåta att privata företag tar vinster ur välfärdssektorn. Kortsiktiga lösningar med inhyrd personal är dyra och ger dålig kontinuitet för patienterna. Vår uppfattning är att regionen ska prioritera att minimera sin användning av bemanningsföretag inom vården.

Region Örebro län ska präglas av ett öppet klimat och skapa mötesplatser för en ökad dialog. Regionen har en väl utarbetad samverkan med de fackliga organisationerna och ser det som ett naturligt sätt att bedriva och utveckla verksamheten. Via samverkansavtal klargörs olika åtaganden och samverkansstrukturer. Region Örebro län måste bli en bättre fungerande organisation där samverkan ska vara en naturlig del.

Regionen kan inte fortsätta lönediskriminera på grund av kön. Därför gör Vänsterpartiet satsningar på jämställda löner för den kvinnodominerade vårdpersonalen och en särskild satsning på de med den lägsta lönen.

Kortare arbetstid är nästa stora välfärdsreform som kommer att ge positiva effekter på många sätt i samhället. Vänsterpartiet vill se fler verksamheter som börjar med arbetstidsförkortning för både mer tid för återhämtning men också för ett rationellt utnyttjande av lokaler och resurser. Vi lägger förslag om arbetstidsförkortning på regionens Akutmottagningar, för att kunna rekrytera och behålla personal, men också av arbetsmiljöskäl. Vården måste bli bättre på att tillåta personalen att få freda sin fritid. Det behövs också fler händer i vården för att minska på arbetsbelastningen, göra organisationen mindre sårbar och för att bättre klara av sommarsituationen.

Regionen behöver även bli bättre på att värdesätta de anställda t.ex. i form att fortsätta visa uppskattning med en julklapp. Vi avsätter 4,5 mnkr till att investera i uppskattning av anställda.

Friskvårdsbidraget innebär en frihet för personalen att kunna träna på en anläggning som passar just deras behov och där regionen står för en viss del av kostnaden. Detta eftersom en sundare personal faktiskt är mindre sjuk. Region Örebro län delar enbart ut 2000 kr i friskvårdsbidrag från och med år 2020. Det är en väldigt låg siffra i jämförelse med många andra regioner, därför föreslår vi att friskvårdsbidraget justeras upp till 2500 kr.

9. Ekonomi

Finansiella förutsättningar och god ekonomisk hushållning

Målet för Region Örebro läns ekonomiska politik är att skapa en långsiktig och stark ekonomi samt uppnå en verksamhetsmässig och finansiell god hushållning.

Grundtanken med god ekonomisk hushållning är att varje generation av länets invånare ska bära kostnaderna för den service som de själva beslutar om och drar nytta av, samt att gjorda investeringar ska kunna ersättas. Det medför att god ekonomisk hushållning i dag är en förutsättning för att också i framtiden bedriva och utveckla en bra verksamhet för länets invånare.

En långsiktig stark ekonomi omfattar att ha reserver som klarar anpassningar från högkonjunktur till lågkonjunktur utan drastiska åtgärder. Det krävs därför mer än nollresultat för att finansiera verksamheterna över tid. Verksamheten ska vara anpassad till den aktuella intäktsnivån.

Region Örebro läns intäkter i form av skatter, statsbidrag och andra avgifter utgör den ekonomiska ramen för omfattningen på den verksamhet som regionorganisationen kan erbjuda till länets invånare.

Därför är det av största vikt att respektive verksamhets omfattning anpassas efter de ekonomiska ramarna och redovisar ett resultat varje år som är noll eller större. Det är av yttersta vikt att verksamheterna får ramar som är realistiska. Den ekonomiska styrningen av verksamhetens omfattning omfattar även att varje verksamhet ska ta hänsyn till, och inom befintlig ram, finansiera förändrade avskrivningskostnader till följd av beslutade investeringar.

Region Örebro län ska använda tillgängliga resurser på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Det innebär att verksamhet bedrivs på rätt sätt, med rätt insatta resurser och vid rätt tidpunkt. Detta gäller oavsett om verksamheten bedrivs i regionorganisationens regi eller av privata entreprenörer.

9.1 Sveriges ekonomi

BNP-tillväxten i Sverige antas i år, liksom 2019, bli svag: lägre än den trendmässiga tillväxten i BNP (eller tillväxten av potentiell BNP). Medan prognosen utgår från att BNP ska landa på 1,2 procent 2019 uppskattas BNP-ökningen 2020 bli 0,9 procent.

Den inhemska efterfrågan bedöms i år växa tämligen långsamt, med dämpade utsikter för såväl investeringar som konsumtion. Detta gäller såväl offentlig sektor som för hushållen. Samtidigt beräknas utrikeshandeln knappast ge något signifikant bidrag till den svenska BNP-tillväxten – en stor kontrast mot 2019.

Den försvagning av arbetsmarknadsläget som började ske redan 2018 antas fortsätta i år. Den låga BNP-tillväxt som varit sedan andra halvan av 2018 bedöms innebära en fortsatt anpassning av arbetsinsats och bemanning. En viss dämpning av antalet arbetade timmar och antalet sysselsatta personer bedöms därför ske 2020. KPI-inflationen med fast ränta beräknas, liksom tidigare, 2020 landa under Riksbankens mål om 2 procent, men prognosen är nu något nedreviderad. Också prognosen över löneökningstakten är, på basis av den senaste statistiken, något nedreviderad för 2019 och 2020.

9.2 Ny befolkningsprognos

Den 31 augusti presenterade SCB en befolkningsprognos för åren 2020–2070. Sveriges befolkning fortsätter att växa, men i en lägre takt än de senaste åren. Enligt framskrivningen kommer folkmängden att passera 11 miljoner år 2029, 12 miljoner i början av 2050-talet och 13 miljoner i slutet av framskrivningsperioden, år 2070. Allt fler lever till höga åldrar.

Enligt SCB:s befolkningsframskrivning kommer de kvinnor som i år fyller 65 år i genomsnitt ha 23 år kvar att leva, medan männen har en något kortare tid kvar att leva, 21 år. Under en lång tid har fler invandrat än utvandrat. De senaste årens invandring har varit högre än någonsin men efter 2016 har antalet som flyttat till eller sökt skydd i Sverige minskat.

Under 2019 registrerades 55 200 invandrade personer. Bakom den minskade inflyttningen ligger framför allt en lägre invandring av personer som sökt skydd i Sverige. I framtiden förväntas både en högre invandring och en högre utvandring än vad den varit historiskt. Fortsatt antas fler invandra än utvandra och det beror bl.a. på krig till följd av vapenexport och klimatförändringar.

9.3 Regionsektorns ekonomiska läge

Regionerna redovisade 2019 ett resultat efter finansiella poster på 8,9 miljarder kronor, vilket är 8,4 miljarder kronor högre än 2018. Dock är resultaten inte jämförbara på grund av den nya värderingsprincipen för finansiella tillgångar. Den positiva utvecklingen på börsen och den nya värderingsprincipen gör att de finansiella intäkterna ökar kraftigt, vilket får en positiv effekt på 2019 års resultat. Det blir därför mer rättvisande att jämföra utvecklingen av verksamhetens resultat. För 2019 uppgick det till 5,3 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 1,8 miljarder kronor året innan.

Verksamhetens nettokostnader för 2019 ökade med 4,0 procent, motsvarande 12,7 miljarder kronor. Dock ökade samtliga intäktsposter, vilket resulterar i att verksamhetens resultat nästan fördubblades mot föregående år. I absoluta tal ökade skatteintäkterna mest med 12,3 miljarder kronor. Regionernas investeringsutgifter har ökat med i genomsnitt cirka 8 procent per år under de senaste tio åren då sjukhus och vårdcentraler byggs om för att motsvara krav och riktlinjer på dagens vård och arbetsmiljö samtidigt med stora investeringar i kollektivtrafiken.

9.4 Regeringens budgetproposition

Den 21 september presenterade regeringen sin höstbudget för 2021 och ändringsbudget för 2020. Inför 2021 aviserades två statsbidragsförstärkningar av generell karaktär för regionerna. Dels ett statsbidrag som för kommun- och regionsektorn sammantaget uppgår till 10 miljarder kronor 2021, för Region Örebro läns del 88 miljoner kronor vilket sedan halveras 2022. Detta statsbidrag är inräknat i SKRs aktuella prognos för generella bidrag.

Förstärkningar gällande de specialdestinerade statsbidragen har aviserats gällande området psykisk ohälsa och förlossningsvården, cancervård och ambulanssjukvård. Det finns ingen aviserad ersättning för överenskommelsen om sjukskrivningsprocessen i nuläget. Statsbidragen för hälso- och sjukvård har förts över till främst hälso- och sjukvårdsnämnden från 2019. Förändringar i dessa kommer därför få konsekvenser för nämndernas ekonomi.

9.5 Region Örebro läns prognos 2020

Regionorganisationens resultat i delårsrapporten per juli är ett överskott om 37 miljoner kronor, vilket är 78 miljoner kronor sämre än motsvarande period föregående år. Helårsprognosen i delårsrapporten augusti beräknas till ett överskott om 100 miljoner. Verksamheternas helårsprognos räknas samman till -207 miljoner kronor.

9.6 Skatteunderlagsprognos samt omräknade generella statliga bidrag och utjämning

SKR presenterade den 1 oktober nya planeringsförutsättningar för regionerna för åren 2020-2023.

Utveckling av skatteunderlag och intäkter

förändring i procent

	2020	2021	2022	2023
SKR, okt 2020	1,9	1,5	3,5	3,9
SKR, aug 2020	2,4	1,3	3,9	4,0
SKR, apr 2020	0,9	3,5	3,7	3,8
SKR, feb 2020	2,4	3,1	3,8	3,8

Prognos för landstingsprisindex (LPIK)

SKR har även lämnat en ny bedömning av löne- och prisutvecklingen för regionerna, s.k. LPIK. Den senaste prognosen gjordes i augusti. Indexet revideras i denna prognos ned kraftigt för 2020, för att sedan öka mer än i föregående prognoser för 2021. Revideringarna förklaras framförallt av ändrade kostnader för förmåns pensionerna.

LPIK inklusive läkemedel beräknas per oktober till 0,9 procent för 2020, 2,4 procent för 2021, 1,8 procent för 2022 och 2,2 procent för 2023.

Prognos för LPIK inkl. läkemedel

förändring i procent

	2020	2021	2022	2023
SKR, okt 2020	0,9	2,4	1,8	2,2
SKR, aug 2020	1,7	1,6	1,8	1,9
SKR, aug 2020	2,0	1,9	1,9	2,3
SKR, aug 2020	2,3	2,5	2,0	2,6

Tabell för justerat landstingsprisindex LPIK

Årlig procentuell förändring

	2020	2021	2022	2023
LPIK inkl läkemedel	0,9	2,4	1,8	2,2
- timlön	2,6	2,1	2,3	2,5
- sociala avgifter	-3,1	6,2	2,2	3,3
- läkemedel	0,7	-0,7	-0,7	-0,7
- förbrukning	1,5	1,7	1,9	2,2
LPIK exkl läkemedel	1,0	2,9	2,2	2,6

Vänsterpartiets budget 2021 samt plan 2022 – 2023

Kalkylen baseras på ekonomiskt utfall till och med 2019, helårsprognos för 2020, SKR:s prognoser för skattunderlag respektive landstingsprisindex från oktober 2020 samt KPA:s pensionsprognos från augusti 2020.

Kalkylen omfattar de ekonomiska effekterna av de beslut som fattats hittills av de röd-blåa under 2020. Vänsterpartiet har valt att höja posten regionstyrelsens planeringsreserv till 100 miljoner kronor år 2021, och sänka den till 50 mnkr år 2022 och sänka den till 25 mnkr år 2023, för att kunna möta tillfälliga resultatsvängningar. I de regiongemensamma posterna finns kostnader för pensioner, vilka har beräknats utifrån KPA:s prognos från augusti.

9.7 Skattesats

Vänsterpartiet i Region Örebro län föreslår en skattesats på 11:80 kr per intjänad hundralapp för år 2021.

9.8 Uppräknig av anslag till nämnder och verksamheter

I Vänsterpartiets preliminära budgetkalkyl har verksamheternas kostnader räknats upp med 3,4 procent för budgetåret 2021 samt planeringsåren 2022 med 1,8 procent och 2023 med 2,2 procent.

9.9 Årets resultat

Utifrån ovanstående förutsättningar uppgår resultatet 2021 i kalkylen till 375 miljoner Kronor, exkl. orealiserade värdeökning. Resultaten under planperioden 2022 och 2023 uppgår till 372 miljoner kronor respektive 344 miljoner kronor. I den preliminära kalkylen ingår kostnader för beslut om satsningar som togs i budgeten för 2020 samt för beslut med ekonomisk effekt som tagits hittills under året.

9.10 Vänsterpartiets budgetkalkyl för 2021 samt plan för 2022 – 2023

RESULTATBUDGET mnkr	Budget 2020	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Budgetramar till nämnderna	-9 439		-9 540	-9 864	-10 042
Löne- och prisjustering	0		-324	-178	-221
Särskilda prioriteringar	0		-215	-215	-215
Effekter av tidigare års beslut	-32		-59	-124	-173
Regionstyrelsens planeringsreserv	-110		-100	-50	-25
Regionstyrelsens verksamhetskostnad	-9		-54	-126	-55
Sparbeting, adm, arvoden och flyget			76	76	76
Verksamhetens nettokostnader	-9 838	-10 025	-10 216	-10 481	-10 655
Skatteintäkter	7 480	7 193	7 642	7 899	8 197
Generella statsbidrag och utjämning	2 528	2 908	2 954	2 960	2 809
Verksamhetens resultat	170	77	380	378	351
Finansnetto	-70	23	-5	-6	-7
Arets resultat (balanskravsresultat)	100	100	375	372	344

10. Sammanställning över Vänsterpartiets särskilda satsningar (mnkr)

	2021	2022	2023
Hälso- och sjukvården			
Primärvård och Barn och ungdomspsykiatri	10,0	10,0	10,0
Psykiatriska mobila akutteamen inom BUP	5,0	5,0	5,0
Primärjouren på Lindesbergs lasarett, dygnet runt	7,0	7,0	7,0
Förlossningen i Karlskoga, dygnet runt	7,0	7,0	7,0
Gratis TBE vaccin för barn upp till 19 år	5,0	5,0	5,0
Äldres hälsa/geriatriska kompetensen i vården	3,0	3,0	3,0
Avgiftsfria hjälpmedel för funktionsnedsatta	17,0	17,0	17,0
Missbruksvård	2,0	2,0	2,0
Arbetet mot psykisk ohälsa	2,0	2,0	2,0
HBTQ- certifiering och diplomering	1,0	1,0	1,0
Kultur på recept	1,0	1,0	1,0
Regionaltillväxt och Kultur			
Ökat anslag till Örebro Teater	0,5	0,5	0,5
Ökat anslag till Örebro länsmuseum	0,5	0,5	0,5
Inrätta ett idrottspris och idrottsstipendium	0,2	0,2	0,2
Samhällsbyggnad			
Avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer	4,0	4,0	4,0
Anropsstyrd närtrafik i fler kommuner	4,0	4,0	4,0
Resegaranti inom serviceresor	0,8	0,8	0,8
Billigare och klimatsmartare att välja kollektivtrafik	10,0	10,0	10,0
RÖL uppskattning till anställda			
Lönesatsningar inkl. Arbetstidsförkortning	75,0	75,0	75,0
Friskvårdsbidrag till personal	5,0	5,0	5,0
Julklapp till personalen	4,5	4,5	4,5
Övrigt "SKR - Demografiska effekter"			
Demografisk effekt Hälsoval	32,0	32,0	32,0
Demografisk effekt Tandvård	3,0	3,0	3,0
Digital vård och köpt primärvård "utomlans"	15,0	15,0	15,0
Summa	215	215	215

10.1 Förklaring till Vänsterpartiets satsningar 2021

- **Satsningar på Primärvården och Barn och ungdomspsykiatri, 10 000 tkr**
Vård och behandling av barn och unga behöver utvecklas och ansvarsfördelningen mellan skolhälsovården, primärvårdsnivån och specialistsjukvården tydliggöras. Primärvården tillsammans med BUP och psykiatrin tar ett samlat ansvar för att hålla ihop vården för individer med stort vårdbehov och de som lider av psykisk sjukdom/ohälsa.
- **Psykiatriska mobila akutteamen inom BUP, Barn och ungdomspsykiatri, 5 000 tkr**
Vi vill stärka första linjens förutsättningar och tillgänglighet inom BUP och skapa psykiatriska mobila akutteamen. Detta skulle underlätta för barn att ha kontinuerlig kontakt med BUP.
- **Primärjouren på Lindesbergs lasarett, öppet dygnet runt, 7 000 tkr**
Stängningen av halva dygnet primärjouren på Akutmottagningen vid Lindesbergs lasarett skapar ett högre tryck på länets övriga två sjukhus. Därför avsätter vi extra resurser för återöppning av primärjouren nattetid. Nedskärningarna leder inte till en ekonomi i balans.
- **Förlossningen i Karlskoga, egen regi, öppet dygnet runt, 7 000 tkr**
Vänsterpartiet avvisar bestämt privatiseringen av regionens verksamheter, bl.a. förlossningen i Karlskoga. Vi avsätter extra resurser till förlossningsverksamheten för att den ska fortsätta drivas i egen regi och återöppnas snarast.
- **Grattis TBE vaccin för barn upp till och med 19 år, 5 000 tkr**
I vårt län ska det inte vara en klassfråga att kunna skydda sitt barn mot sjukdomar. En TBE-infektion kan ge både allvarliga och bestående följder. Därför anser vi att det vara extra viktigt att skydda barnen som ofta leker och vistas i miljöer med mycket vegetation.
- **Satsningar på äldres hälsa/geriatriska kompetensen i vården, 3 000 tkr**
Det behövs en förstärkning av den geriatriska vården för att få en jämlik vård av hög kvalitet i regionen.
- **Avgiftsfria hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning, 17 000 tkr**
Vi vill avskaffa de orättvisa avgifterna på hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Det är en självklarhet i ett solidariskt samhälle.
- **Missbruksvård, 2 000 tkr**
Ta fram strategier för att stötta barn och unga som lever i missbrukande familjer samt förstärka samarbetet med kommunerna kring missbruksvård.
- **Utöka arbetet mot psykisk ohälsa, 2 000 tkr**
Det ojämlika samhället med ökade klyftor skapar psykiatrisk ohälsa som slår hårdast mot människor som är arbetslösa, har funktionsnedsättningar, kvinnor och unga. Det av stor betydelse att människor med symptom på psykisk ohälsa får hjälp och stöd i tidigt skede.
- **HBTQ-certifiering och diplomering av fler verksamheter inom regionen, 1 000 tkr**
Utöka arbetet med HBTQ-certifiering och diplomering av fler verksamheter inom regionen.

- **Kultur på recept, 1 000 tkr**
Genom att lyfta in kulturen i vården och låta kulturaktiviteter bli en del av den behandling som läkare kan skriva ut till sina patienter förbättras sjukvårdens rehabiliterande arbete.
- **Ökat anslag till Örebro Teater, 500 tkr**
Örebro Teater är en viktig del av välfärden i vårt län och bidrar till livskvaliteten på många sätt. Vi anser att det är viktigt att Örebro Teater fungerar väl för att fortsätta nå alla i hela regionen.
- **Idrottspris och idrottsstipendium, 200 tkr**
Idrottspriset och idrottsstipendium syftar till att uppmärksamma framgångsrika prestationer utförda av idrottsföreningar eller enskilda idrottsutövare verksamma i Örebro län.
- **Ökat anslag till Örebro länsmuseum, 500 tkr**
Örebro Länsmuseum är en viktig del av välfärden i vårt län och bidrar till livskvaliteten på många sätt. Samt upplevelser kopplade till kultur, konst, historia och demokratifrågor.
- **Avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer, 4 000 tkr**
Avgiftsfri kollektivtrafik för pensionärer under lågtrafik, skulle få en stor effekt på möjligheten för pensionärer att komma ut i samhället och fortsätta som aktiva samhällsmedborgare.
- **Anropsstyrd närtrafik i fler kommuner, 4 000 tkr**
Utveckla och utöka anropsstyrd kollektivtrafik i fler kommuner, den ska gälla även på helgerna.
- **Resegaranti, 800 tkr**
Resegaranti inom serviceresor, d.v.s. Färdtjänst och sjukresor. Det ska vara samma regler oavsett vilken kollektivtrafik vi använder.
- **Billigare och klimatsmartare att välja kollektivtrafik, 10 000 tkr**
Det ska vara enkelt och billigt att åka kollektivt, därför ska priserna hållas låga.
- **Lönesatsningar inkl. arbetstidsförkortning på Akutmottagningar, 75 000 tkr**
Satsningar på jämställda löner för den kvinnodominerade vårdpersonalen och en särskild satsning på de med den lägsta lönen. Vi lägger också förslag om arbetstidsförkortning på regionens akutmottagningar, för att kunna rekrytera och behålla personal, men också av arbetsmiljöskäl.
- **Friskvårdsbidrag till personal, 5 000 tkr**
Satsa på personal istället för ett tomt tack. Region Örebro län delar enbart ut 2000 kr i friskvårdsbidrag från och med år 2020. Det är en väldigt låg siffra i jämförelse med många andra regioner, därför föreslår vi att friskvårdsbidraget justeras upp till 2500 kr.
- **Julklapp till personalen, 4 500 tkr**
Värdesätta de anställda t.ex. i form att fortsätta visa uppskattning med en julklapp.
- **Justeringar av kostnader som inte är inräknade i budgetkalkylen, 50 000 tkr**
Vi har räknat upp de demografiska effekterna med 0,5 procent.

11. Bilagor

11.1 Budget 2021 samt plan 2022 - 2023

11.1.1 Resultatbudget

RESULTATBUDGET mnkr	Utfall 2019	Budget 2020	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Budgetramar till nämnderna		-9 439		-9 540	-9 864	-10 042
Löne- och prisjustering		0		-324	-178	-221
Särskilda prioriteringar		0		-215	-215	-215
Effekter av tidigare års beslut		-32		-59	-124	-173
Regionstyrelsens planeringsreserv		-110		-100	-50	-25
Omställning		-229		0	0	0
Regionstyrelsens verksamhetskostnad		-9		-54	-126	-55
Framtida utmaningar		-20		0	0	0
Justering av anslaget till flygplatsen				16	16	16
Justering av arvoden och partistödet				10	10	10
Sparbeting 5% .adm / chefer / konsulter				50	50	50
Verksamhetens nettokostnader	-9 676	-9 838	-10 025	-10 216	-10 481	-10 655
Skatteintäkter	7 341	7 480	7 193	7 642	7 899	8 197
Generella statsbidrag och utjämning	2 448	2 528	2 908	2 954	2 960	2 809
Verksamhetens resultat	113	170	77	380	378	351
Finansiella intäkter	98	69	163	92	108	175
Finansiella kostnader	-148	-139	-140	-97	-114	-182
Finansnetto	-51	-70	23	-5	-6	-7
Årets resultat (balanskravsresultat)	63	100	100	375	372	344
Orealiserad värdeförändring av finans	404	65	-121	85	94	42
Resultat inkl orealiserad värdeföränd	467	165	-21	460	466	386

11.1.2 Driftbudget

DRIFTBUDGET, del 1/2 mnkr	Utfall 2019	Budget 2020	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Ramar till nämnderna		-9 439		-9 541	-9 541	-9 541
Löne- och prisjustering				0	-324	-501
Löne- och prisjustering årets				-324	-178	-221
Summa ramar till nämnderna		-9 439	-9 818	-9 865	-10 043	-10 264
Resultat från verksamheten			-672			
Effekter av tidigare års beslut		-32		-59	-124	-173
Särskilda prioriteringar				-215	-215	-215
Regionstyrelsens planeringsreserv		-110		-100	-50	-25
Omställning		-229		0	0	0
Framtidens utmaningar		-20		0	0	0
Justering av anslaget till flygplatsen				16	16	16
Justering av arvoden och partistödet				10	10	10
Sparbeting 5% .adm / chefer / konsulter				50	50	50
Investeringar						
Summa verksamheter	-9 822	-9 829	-10 490	-10 163	-10 356	-10 601
Regionstyrelsens verksamhetskostnader	146	-9	465	-54	-126	-55
Verksamhetens nettokostnader	-9 676	-9 838	-10 025	-10 216	-10 481	-10 655
Regionstyrelsen						
Skatteintäkter	7 341	7 480	7 193	7 642	7 899	8 197
Generella statsbidrag och utjämning	2 448	2 528	2 908	2 954	2 960	2 809
Finansiella intäkter	98	69	163	92	108	175
Finansiella kostnader	-148	-139	-140	-97	-114	-182
Årets resultat	63	100	100	375	372	344

DRIFTBUDGET, del 2/2 tkr	Utfall 2019	Budget 2020	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
<i>Pensioner</i>						
Pensionsutbetalning, nya, gamla, förb.	-324	-313	-334	-328	-342	-359
Löneskatt på pensionsutbet	-79	-76	-81	-80	-83	-87
Pensionsutbetalning ÄDEL		-21		-21	-21	-21
Löneskatt på pensionsutbet ÄDEL		-5		-5	-5	-5
Övrigt	-2	-2	-2	-2	-2	-2
<i>Ökad pensionsavsättning</i>						
Avgiftsbestämd del KAP-KL	-220	-225	-227	-232	-240	-248
Förändring pensionsavsättning	-217	-203	-170	-169	-216	-147
Löneskatt avg.best del KAP-KL	-53	-55	-55	-56	-58	-60
Löneskatt på pens.skuldsförändr	-53	-49	-41	-41	-52	-36
Avsättning utöver KPAs kalkyl		-25	1	-25	-25	-25
Löneskatt på premiebetalning KAP-KL						
Schablonber pensionskostnad	525	548	567	536	548	562
Schablonber löneskatt	126	133	138	130	133	136
Arbetsgivaravgifter	3					
Tandvårdsmoms	16	16	16	16	16	16
Patientförsäkring LÖF premie	-43	44	-48	-49	-50	-51
<i>Internräntor</i>						
Likvidkonto	1	1	1	1	1	1
Lån fastigheter	69	99	113	132	132	132
Interna ränteintäkter	9	12	10	10	10	10
Avkastningskrav						
Regionservice		35		7	7	7
Regionservice, hyresavkastn		75		120	120	120
Folktandvården		2		2	2	2
<i>Summa avk krav o ej nyttjad planeringsreserv</i>	387		575			
Summa	146	-9	463	-54	-126	-55
Verksamhetens nettokostnader	-9 676	-9 838	-10 025	-10 216	-10 481	-10 655

11.1.3 Driftbudget per nämnd

DRIFTBUDGET mnr	Budget 2020	Just budget 2020	Övriga just av anslag *	Löne o pris juster 2021	Satsningar 2021	Nettobudget 2021
Budgetramar till nämnderna						
Regionfullmäktige	-17	-17				-17
Regionstyrelsen						
varav						
- Regionstyrelsen och regionkansliet	-517	-403	-15	-15	-10	-443
- Hälsovalsenheten	-1 747	-1 796		-61	-32	-1 889
- Tandvårdsenheten	-244	-242		-8	-3	-254
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-5 837	-5 954	-73	-203	-150	-6 381
Forskningsnämnden	-121	-121		-4		-125
Folktandvårdsnämnden	-1	-1				-1
Servicenämnden	-179	-57		-2		-59
Samhällsbyggnadsnämnden	-533	-611		-22	-19	-651
Regional tillväxtnämnd	-128	-140		-5	-1	-146
Kultur- och fritidsnämnd	-115	-109		-4		-112
Gem nämnd för företagsh.o tolk	0	0				0
Specialdestinerade statsbidrag	0	0				0
Summa budgetramar till nämnderna	-9 439	-9 452	-88	-324	-215	-10 079
- Regionstyrelsens verksamhetskostnad	-9	-9				-54
- Effekter tidigare års beslut	-32	-29				-59
- Regionstyrelsens planeringsreserv	-110	-99				-100
- Omställning	-229	-229				0
- Framtidens utmaningar	-20	-20				0
- Justering av anslaget till flygplatsen						16
- Justering av arvoden och partistödet						10
- Sparbeting 5% .adm / chefer / konsulter						50
Verksamhetens nettokostnader	-9 838	-9 838	-88		-215	-10 216
Regionstyrelsens finansförvaltning	9 938	9 938				
Skatteintäkter						7 642
Generella statsbidrag och utjämning						2 954
Finansiella intäkter						92
Finansiella kostnader						-97
Årets resultat	100	100				375

* Övriga justeringar avser tidigare beslut om anslag till ökade hyreskostnader för beslutade investeringar samt framtidens vårdinformationsstöd.

11.1.4 Balansbudget

BALANSBUDGET mnr	Budget 2020	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	21	25	44	44	44
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	5 931	5 603	6 187	6 469	6 453
Maskiner och inventarier	1 182	1 086	1 179	1 282	1 396
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>					
Aktier och andelar	152	152	152	152	152
Långfristiga fordringar	22	22	22	22	22
Summa anläggningstillgångar	7 308	6 888	7 585	7 970	8 066
Omsättningstillgångar					
Förråd	160	160	160	160	160
Fordringar	835	770	770	770	770
Kortfristiga placeringar pensionsmedelsportfölj	3 131	3 895	4 355	4 774	5 106
Orealiserade finansiella tillgångar	65		85	179	221
Kassa/bank o kortfr placeringar likv portfölj	80	330	630	741	807
Summa omsättningstillgångar	4 271	5 155	6 001	6 624	7 064
SUMMA TILLGÅNGAR	11 579	12 043	13 585	14 595	15 130
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Ingående eget kapital	2 455	2 762	2 741	3 201	3 667
Årets resultat	165	-21	460	466	386
Justering med post "Framtida utmaningar"	20		0	0	0
Summa eget kapital	2 640	2 741	3 201	3 667	4 053
Avsättningar					
Avsättning för pensioner inkl löneskatt	4 796	4 760	5 074	5 461	5 830
Summa avsättningar	4 796	4 760	5 074	5 461	5 830
Skulder					
Långfristiga skulder	1 926	1 767	2 536	2 691	2 473
Kortfristiga skulder	2 216	2 775	2 775	2 775	2 775
Summa skulder	4 142	4 542	5 311	5 466	5 248
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	11 579	12 043	13 585	14 595	15 130

1) Bokförd utdelning/avkastning återinvesteras

11.1.5 Kassaflödesbudget

KASSAFLÖDES BUDGET mnr	Budget 2020	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat	165	-21	460	466	386
Justering med post "Framtida utmaningar"	20				
Justering för av- och nedskrivningar	346	376	430	430	430
Justering för gjorda avsättningar	401	350	314	387	369
Justering för utnyttjade avsättningar					
Justering för övr ej likv.påverkande poster					
<i>Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital</i>	932	705	1 203	1 283	1 185
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	0	-8	0		0
Ökning/minskning förråd och lager		2			
Ökning/minskning kortfristiga skulder	0	550	0	0	0
Justering ej likvidpåverkande poster					
Kassaflöde från den löpande verksamheten	932	1 249	1 203	1 283	1 185
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar		-3	-19		
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-1 294	-1 007	-1 107	-815	-526
Försäljning av materiella anläggningstillgångar					
Investeringar i finansiella tillgångar *	-41	-601	-460	-418	-332
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar					
Justering ej likvidpåverkande poster **	-65		-85	-94	-42
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-1 400	-1 611	-1 672	-1 328	-900
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Minskning långfristiga skulder	-9	-163	-15	-18	-18
Ökning långfristiga skulder	550	650	784	173	-201
Ökning/minskn långfristiga fordringar					
Minskning långfristiga fordringar					
Justering för ej likviditetspåverkande poster					
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	541	487	769	155	-219
ÅRETS KASSAFLÖDE	73	125	300	111	66

12 Investeringar

I direktiven för verksamhetsplan med budget för 2021-2023 angavs ramar för investeringsnivåer kommande år. Vänsterpartiet väljer att justera fördelningen av investeringsramarna, det innebär en sänkt investeringsramar enligt följande:

För år 2021 sänks bruttoinvesteringar på fastigheter med 90 mnkr samt bruttoinvesteringar material med 30 mnkr. Sammanlagt 120 mnkr. Kvar är ca. 1 126 mnkr. För år 2022 - sänks bruttoinvesteringar på fastigheter med 70 mnkr samt bruttoinvesteringar material med 20 mnkr. Sammanlagt 90 mnkr. Kvar är drygt 815 mnkr. Och för år 2023 sänks bruttoinvesteringar på fastigheter med 30 mnkr samt bruttoinvesteringar material med 10 mnkr. Sammanlagt 40 mnkr. Kvar är drygt 526 mnkr. Fortsatt gäller för att kunna hantera de akuta investeringarna måste andra investeringar stå tillbaka. Utgångspunkten är att endast mycket prioriterade investeringsprojekt ska startas upp under innevarande budget och planperiod.

För 2021 är investeringarna beräknade till 1 126,6 miljoner kronor.

Investeringar mnkr	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
Immateriella		-19 200		
Bruttoinvesteringar fastigheter	-691 600	-806 000	-504 000	-205 000
Bruttoinvesteringar inventarier	-602 200	-301 400	-311 400	-321 400
Summa investeringar	-1 293 800	-1 126 600	-815 400	-526 400